

Rött Forum 12/13

Peter Cardoff

Kinas utrikespolitik

Publicerad i september 1975 av RMF-press

Översatt från tyska.

Tyskt original: *Die Aussenpolitik der VR China* (1974)

Innehåll

Förord till svenska upplagan	1
Inledning.....	3
De grundläggande principerna för Kinas utrikespolitik	13
Folkrepubliken Kina och USA	17
Folkrepubliken Kina och Sovjetunionen.....	21
”Mellanzonens” andra del	28
”Mellanzonens” första del	32
Kina avvisar tanken på en International	43
En högersväng i utrikespolitiken?	45
Den politiska revolutionen och dess utrikespolitiska uppgifter	48
Maoisternas dilemma utanför Kina	50

Lästips för den som vill veta mera om Kinas utrikespolitik:

[Debatt i MLK om Kinas utrikespolitik.](#)

[Kina, vänstern, Vietnam & utrikespolitiken](#)

[Rötterna till konflikten mellan Kina och Vietnam](#)

[Konflikten mellan Kampuchea/Kina och Vietnam.](#) (artiklar ur tidskriften *Kommentar*)

Förord till svenska upplagan

Med den kinesiska revolutionens seger 1949 gjorde världsrevolutionen sitt största framsteg sedan Oktoberrevolutionen 1917. Upprättandet av den kinesiska folkrepubliken innebar att jordens största land blev en arbetarstat och att oerhörda naturrikedomar rycktes undan imperialismens exploatering. Detta är också den materiella grunden till det inflytande som maoismen senare har kommit att få.

Före början av 60-talet fanns det knappast några ”maoister” utanför Kina. Men i och med att den sino-sovjetiska konflikten blev öppen, bildades grupper som tog sin inspiration i första hand från Peking i stället för Moskva. I samband med ”den stora proletära kulturrevolutionen” i slutet på 60-talet fick framväxten av maoistiska grupper utanför Kina en närmast explosionsartad utveckling.

Under 60-talet återspeglade denna tillväxt av maoistiska tendenser en sund reaktion mot sovjetblockets och de Moskvaorienterade kommunistpartiernas urartning. Bland många radikaliserade ungdomar sågs den kinesiska revolutionen, och särskilt kulturrevolutionen, som svaret på de frågor man ställt sig i samband med en allt mer förstelnad Moskvaorienterad ”kommunism”. Den militanta maoistiska retoriken, de våldsamma angreppen mot ”Moskva-revisionismen”, den massmobilisering som ägde rum under kulturrevolutionen – allt detta stod i bjärt kontrast till det man vant sig vid från Sovjetunionen och dess satelliter.

Under dessa omständigheter var tillströmningen av fr a ungdomar till maoismen ett friskhetstecken. Det återspeglade det förhållandet att världsrevolutionen befann sig i ett uppsving.

I och med att den kinesiska ledningens politik mist alltmer av sin radikala mask, har också de maoistiska organisationerna råkat in i en kris. Trots att det under 60-talet uppstod en ganska bred flora av maoistiska organisationer med tusentals medlemmar och sympatisörer i Europa, har dessa grupper under de senaste åren förlorat alltmer i dragningskraft. Den kinesiska politiken, och särskilt utrikespolitiken, har blivit allt svårare att svälja för sådana som drivs av ärligt revolutionära strävanden. Den kinesiska utrikespolitiken går inte längre att sammanjämka med en revolutionärt syftande politik.

I dag finns det i positiv bemärkelse inget avgörande som skiljer de maoistiska grupperna från de traditionella kommunistpartierna i politiken. I många frågor är det precis tvärtom, t ex vad gäller synen på världsrevolutionen och särskilt den kontrarevolutionära s k supermaktsteorin.

I många frågor har maoisterna t o m en än mer öppet reaktionär syn, t ex vad gäller synen på världsrevolutionen och särskilt den kontrarevolutionära s k supermaktsteorin.

Som revolutionära marxister är det vår plikt att avslöja och bekämpa den kontrarevolutionära kinesiska utrikespolitiken. Inte för att ”smutska” Kina, som maoisterna brukar påstå, utan därför att det står i den socialistiska världsrevolutionens intresse. Ju mer stödet för den nuvarande kinesiska politiken försvagas, ju fler som inser den verkliga karaktären av ”supermaktsteorin” och dess konsekvenser, desto bättre. Utgivningen av denna skrift (som är en översättning från tyskan) är ett led i kampen för en konsekvent revolutionär politik mot den maoistiska revisionismen.

Det tyska originalet skrevs 1973 av kamrat Peter Cardoff – medlem i den tyska sektionen av Fjärde Internationalen – Gruppe Internationale Marxisten (GIM). Vi har valt att inte göra några tillägg till originaltexten, trots att den hel del har hänt sedan den skrevs (t ex de omskrivna besöken i Kina av reaktionärerna Heath och Strauss). Vi har ansett att analysen

talar för sig själv ändå, dvs utan att anrättningen behöver kryddas med exempel från de senaste åren. Den som önskar mera detaljer kring de exempel som behandlas i skriften eller vill ha fakta kring ämnet under de senaste åren, rekommenderas att läsa *Internationalen* (se speciellt nr 12/74, artikeln ”Teng Hsiao-pings tre världar” – en analys av den teoretiska modell som de kinesiska byråkraterna numera använder för att motivera sin utrikespolitik och tidskriften *Inprecor*). Dessutom finns det en hel del intressant material i frågan i de brytningsdokument som hittills publicerats av kamrater som lämnat KFMLr och dess underorganisationer.

Martin Fahlgren

Anmärkning om noterna

I det tyska originalet hänvisas genomgående till tyskspråkiga källor. T ex hänvisas konsekvent till den tyska upplagan av *Peking Review* (*Peking Rundschau*). I denna svenska upplaga har vi låtit de flesta källhänvisningarna stå som i originalet. Exempelvis gäller detta noterna till *Peking Rundschau* (PR). Den som vill kolla citaten i den engelska utgåvan (*Peking Review*) bör dock inte ha några större svårigheter att hitta dem. De slumpmässiga kontroller vi själva gjort tyder på att texterna i den tyskspråkiga resp. engelskspråkiga upplagan av PR är identiska.

En del källor har vi dock försökt ge svenska hänvisningar till. Det gäller litteratur som är relativt lättåtkomlig på svenska, t ex Maos *Valda verk*, *Citatboken* samt *Ett förslag rörande den internationella kommunistiska rörelsens allmänna linje*.

Inledning

På senare år har kapitalismens kris lett till uppkomsten av ett stort antal organisationer, som står till vänster om de Moskvatrogna kommunistpartierna. I vissa länder bildades prokinesiska partier och organisationer redan 1963, men det var framför allt studentrevoltens sönderfall som ledde till att ett stort antal nya organisationer uppkom, eller till att de gamla stärktes. På slutet av 60-talet utövade maoismen en stark dragningskraft på studenter, som sökte en grund för sin politik. Det enda som förenade dessa organisationer var deras förhållande till det kinesiska kommunistpartiet (KKP) och Mao Tse-tungs tänkande; i den konkreta politiken täckte de hela spektrat från den naiva mao-spontanismen till den förhärdade mao-stalinismen via en mångfald övergångsformer.

Uppkomsten av dessa maoistiska organisationer, vars huvudsakliga bas var och förblir studentmiljön, var i de flesta länder resultatet av bristen på en stark revolutionär organisation i kombination med en viss underutveckling av klasskampen. Fjärde Internationals organisationer fanns visserligen i de flesta större kapitalistiska länderna, men i många var de alltför svaga för att direkt kunna nå en dominerande ställning inom vänstern. På grund av arbetarkampens underutveckling 1968/69, och även senare, var det inte heller objektivt möjligt att i Västtyskland nå fram till studenterna, som sökte efter en handfast ideologi. Mao Tse-tungs tänkande och Kulturrevolutionen föreföll idealiska för dem.

Nu har emellertid den maoistiska rörelsen passerat sin höjdpunkt. I Europa är det bara i Sverige, Norge och Västtyskland som maoisterna fortfarande utgör majoriteten av organisationerna till vänster om de Moskvatrogna kommunistpartierna. I alla andra europeiska länder är de antingen helt utan inflytande eller på väg tillbaka i förhållande till de revolutionärt-marxistiska organisationerna. Inte heller organisationer med förankring i arbetarklassen har skonats. Maoismens tillbakagång i de flesta länder har två orsaker: klasskampens skärpning och den därmed sammanhängande prövningen av teorin i praktiken och folkrepubliken Kinas politik (särskilt dess utrikespolitik) efter 1970. Denna utrikespolitiks revolutionära skimmer börjar försvinna i allt högre grad. Ett antal organisationer har redan distanserat sig från Kinas utrikespolitik eller står i begrepp att göra det. Detta är ett internationellt fenomen och visat sig såväl i USA (Progressive Labor Partys utveckling för två år sedan; denna organisation är emellertid nu nästan försvunnen) som i Frankrike (se *La Cause du Peuples* utveckling) och Italien. Men diskussionen om folkrepubliken Kinas utrikespolitik har också nått Västtyskland.

Å ena sidan blir det allt svårare för de organisationer, som fortfarande stöder Kinas utrikespolitik okritiskt, att göra sin ståndpunkt förstådd. De måste allt oftare publicera förtydliganden och förklaringar och fruktar ”att alla slags människor nu kommer att dyka upp igen och försöka föra ut sina trotskistiska teser, genom att utnyttja den rådande osäkerheten”.¹ (1). Det tydligaste exemplet är KBW (Kommunistischer Bund Westdeutschland), vars föregångare dock gav prov på vissa tvivel, men som nu tycks vara helt ”renat”.²

Å andra sidan har Kommunistischer Bund Nord, såsom första större maoistiska organisation, formulerat en kritik av folkrepubliken Kina.³

¹ *Kampf zweier Linien in der KPCh*. (Sondernummer des Neuen Roten Forum NRF, s. I.).

² Se: ”Die Politik der VRDh gegenüber den Supermächten und den imperialistischen Ländern Europas” i *Kommunistische Volkszeitung* (KVZ) Nr 4/73, ”Diplomatische Beziehungen der VRCh und Chile” i KVZ nr 7/73, ”Prinzipien und Strategie der Aussenpolitik der VRCh” i NRF 1/72 och ”Kampf zweier Linien...”.

³ Artikelserie i *Arbeiterkampf* nr 34 ff ”Zur Aussenpolitik der VRCh”. Se också ”Unser Weg” nr 18: ”Anmerkungen zur NRF-Sondernummer. ‘Kampf Zweier Linien in der KPCh’”.

Det följande är ett försök till en beskrivning och kritik av folkrepubliken Kinas utrikespolitik. Naturligtvis är utrikespolitiken alltid bara en fortsättning på inrikespolitiken; den drivs av samma klass och samma politiska gruppering. Sådantillvida förutsätter analysen av ett lands utrikespolitik en analys av landets klassrelationer och politiska förhållanden. Å andra sidan kan vi av analysen av utrikespolitiken dra slutsatser om den klass och gruppering, som driver denna politik. Eftersom en grundläggande analys av den kinesiska revolutionens utveckling och det kinesiska kommunistpartiets politik helt skulle ändra detta arbetes karaktär och en sådan analys för övrigt redan har gjorts av kamrater på annat håll⁴, skall vi här bara göra en kort sammanfattning av Fjärde Internationalens inställning till folkrepubliken Kina:

Fjärde Internationalen har från första början stött den socialistiska revolutionen i Kina. Den tar ställning för ett villkorslöst försvar av folkrepubliken Kina mot imperialismens angrepp. Kina är i dag en deformerad, byråkratiserad arbetarstat. Den politiska makten utövas av en byråkrati på grundval av de nationaliserade produktionsmedlen. Denna byråkrati hämmar det ekonomiska, politiska och kulturella livet och förhindrar utvecklingen av en revolutionär arbetardemokrati. Endast en sådan skulle kunna förverkliga en planerad ekonomi som verkligen svarar mot det socialistiska uppbyggets behov och möjligheter, och en revolutionär utrikespolitik. För att skapa denna arbetardemokrati, ett Sovjetkina, för att utveckla en revolutionär utrikespolitik – vilket byråkratin inte förmår på grund av sin konservativa karaktär – måste den kinesiska arbetarklassen störta byråkratin i en politisk revolution.

Kulturrevolutionen kunde inte göra det, eftersom den i början visserligen mobiliserade skolungdomar och studenter för att genomdriva den ena byråkratiska flygelns program (Mao Tse-tung-flygelns), men där massmobiliseringen senare bromsades av just denna flygel tillsammans med delar av Liu Shao-chi-flygelns och armén. Fjärde Internationalen stödde inte någon av dessa båda fraktioner i det kinesiska kommunistpartiet, eftersom inte någon av dem hade en politisk revolution i tankarna, utan snarare ett bestående av byråkratins makt.

Även om det kinesiska kommunistpartiets åsikter i vissa frågor (den fredliga övergången till socialismen, fredspolitik) stod närmare de revolutionära marxisternas positioner, åtminstone i början av sextioalet, än SUKP:s åsikter gjorde, så företräder KKP inte på något sätt en marxistisk linje. Vi tar avstånd från dess teorier om allianser med den nationella bourgeoisin, revolution i etapper, klasskampens skärpning under proletariatets diktatur, socialimperialismen, återupprättandet av kapitalismen i Sovjetunionen, avståndstagandet från råden som formen för proletariatets diktatur, socialism i ett land, försvaret av Stalin, kulturpolitiken, sättet att organisera partiet, för att bara nämna några områden.

I de följande kapitlen skall vi framför allt redogöra för den kinesiska utrikespolitikens teori och praktik, jämföra teorin med praktiken och beskriva utvecklingen under årens lopp. För att göra detta, måste vi först titta på Kinas och det kinesiska kommunistpartiets grundläggande värdering av den revolutionära processen i vår epok. I syfte att ge en så exakt bild som möjligt av politiken, kommer vi att citera flitigt. I slutet av varje kapitel kommer kritiken. På vissa punkter kommer kritiken att bli något mer kortfattad, eftersom den redan har behandlats utförligt på annat håll (t ex synen på Sovjetunionens karaktär, frågan om socialismen i ett

⁴ Se: "Der Chinesisch-sowjetische Konflikt und die Lage in der UdSSR sowie in den anderen Arbeiterstaaten" och "Zur neuen Phase des chinesisch-sowjetischen Konflikts" i *die Internationale* nr 3/4 1963. (På svenska finns en del material bl a i serien *Dokument från Fjärde Internationalen*), 9:e världskongressens resolution om "kulturrevolutionen" finns i *Fjärde Internationalen* nr 2-69. (Se också FI nr 1-2/73), Deutscher/Mandel: *Maoismus und Kulturrevolution*, ISP-Verlag Hamburg: Artikel om stora språnget, KKP:s hållning till rådsidén, kulturrevolutionen i *Permanente Revolution* nr 1/2 1971.

land), men den bör ändå tas upp igen i samband med Kinas utrikespolitik och den bakomliggande teorin och praktiken.

Det kinesiska kommunistpartiets syn på vår epok och den revolutionära processen.

För att kunna göra en riktig bedömning, huruvida en stats (en arbetarstats eller deformerad arbetarstats) utrikespolitik är revolutionär eller inte, måste man göra en värdering av den revolutionära processen liksom av vår epok. Utan en sådan analys har vi givetvis inte något kriterium för bedömningen av en arbetarstats utrikespolitik. Utan en värdering av den revolutionära processen kan man naturligtvis inte avgöra vilka utrikespolitiska åtgärder som gynnar världsrevolutionen och vilka som inte gynnar den. Då Kina gör anspråk på att gynna den revolutionära utvecklingen med sin utrikespolitik, då man säger, ”att en riktig tillämpning av Lenins politik för fredlig samexistens från de socialistiska staternas sida... också gynnar alla folks kamp mot imperialismen och dess hantlangare”,⁵ måste vi undersöka det kinesiska kommunistpartiets analys av den revolutionära processen och vår epok.

KKP:s åsikt om det nuvarande världsläget kommer till uttryck i två ideligen upprepade Mao-citat: ”Huvudtendensen i dagens värld är revolution” och ”fienden blir svagare för varje dag, medan det hela tiden går bättre för oss”. Situationen de senaste åren kännetecknas enligt KKP av att de socialistiska staterna och världens folk står på samma sida och ständigt sluter sig starkare samman, för att besegra de båda imperialistmakterna (USA och Sovjet, ö.a.). Den revolutionära utvecklingen går framåt utan avbrott, trots tillfälliga nederlag på femtiotalet (Chrustjevaternas maktövertagande i Sovjetunionen och andra länder).

Enligt KKP:s analys finns det olika motsättningar i världen. Som motsättningarna anger man 1963: ”Motsättningen mellan det socialistiska läget och det imperialistiska läget; motsättningen mellan proletariatet och bourgeoisin i de kapitalistiska länderna; motsättningarna mellan de undertryckta nationerna och imperialismen; motsättningarna mellan de imperialistiska länderna och mellan de monopolkapitalistiska grupperna”.⁶ När man beskriver dessa motsättningar 1963 utgår man från att Sovjetunionen och alla övriga Warszawapaktsländer är socialistiska stater, och att styrkeförhållandet på ett grundläggande sätt har förändrats till det socialistiska lägets fördel.

Därefter har KKP dragit nya slutsatser om Sovjetunionens karaktär (som nu betecknas som socialimperialistiskt) och den revolutionära processen. Sedan några år betraktar man följande motsättningar som de ”stora motsättningarna” i världen: ”motsättningen mellan de förtryckta nationerna å ena sidan och imperialismen och socialimperialismen å den andra; motsättningen mellan proletariatet och bourgeoisin i de kapitalistiska och revisionistiska länderna; motsättningen mellan de imperialistiska och socialimperialistiska länderna och motsättningen mellan de olika imperialistiska länderna; motsättningen mellan de socialistiska staterna å ena sidan och imperialismen och socialimperialismen å den andra”.⁷

Av dessa motsättningar måste en vara huvudmotsättning enligt Mao Tse-tungs teori. I *Om motsättningar* skriver Mao: ”I ett sammansatt tings utvecklingsprocess finns många motsättningar, och av dessa är med nödvändighet en huvudmotsättningen, vars existens och

⁵ *Die Polemik 'Liber die Generallinie der internationalen Kommunistischen Bewegung*, Berlin 1973, s. 316.

⁶ *Ett förslag rörande den internationella kommunistiska rörelsens allmänna linje*, s. 9.

⁷ Lin Piao: *Rapport till Kinas Kommunistiska Partis Nionde nationalkongress*; Peking 1969, s. 78-79. Enligt Chou En-lai utarbetades rapporten av KKP:s CK och upplästes ’motvilligt’ av Lin Piao. Därför kan man betrakta rapporten som ett uttryck för den nuvarande ledningens ståndpunkter.

utveckling bestämmer eller utövar inflytande på de övriga motsättningarnas existens och utveckling”.⁸ ”Ett tings natur bestäms huvudsakligen av den viktigaste sidan i motsättningen, den sida som intar den dominerande ställningen”.⁹ Mao tillämpar också uttryckligen denna teori om huvudmotsättning och underordnade motsättningar på det mänskliga samhället och den revolutionära processen. Därför måste man också i dagens samhälle finna huvudmotsättningen för att finna den revolutionära strategin. Vilken motsättning betecknar KKP som huvudmotsättning?

För att få svar på denna fråga skall vi till att börja med gå ett steg bakåt i Kinas historia. Innan maktövertagandet stod KKP inför samma fråga, och detta i det egna landet. Mao skrev då, i januari 1940, sin skrift *Om nydemokrati*, som – efter en rad tidigare arbeten – skulle ge svar på frågan om den kinesiska revolutionens karaktär. ”KKP:s Centralkommittés beslut om den stora proletära kulturrevolutionen” av den 8 augusti 1966 innehåller en uttrycklig uppmaning att studera denna skrift. Det heter där: ”Under historiens gång måste den kinesiska revolutionen genomgå två stadier: för det första, den demokratiska revolutionen, och för det andra den socialistiska revolutionen, och dessa två är till sitt väsen skilda revolutionära processer”.¹⁰ ”Första steget är att omvandla den koloniala, halvkoloniala och halvfeodala samhällsformen”.¹¹ I den första etappen rör det sig enligt Mao om en demokratisk, antiimperialistisk och antifeodal revolution. I denna första etapp av revolutionen går huvudmotsättningen mellan den kinesiska nationen och imperialismen, mellan arbetarna, bönderna, småborgarna och den nationella bourgeoisin på ena sidan och imperialisterna, delar av storgodsägarna och den så kallade kompradorbourgeoisin på den andra. Följaktligen är kampen till sitt innehåll huvudsakligen en ”nationell kamp”. I en annan artikel skriver Mao: ”När kampen har en nationell karaktär antar klasskampen formen av nationell kamp, vilket visar identiteten mellan de båda. Å ena sidan får inte de politiska och ekonomiska kraven från de olika klasserna i en given historisk period vara sådana att de stör samarbetet; å andra sidan bör den nationella kampens krav (behovet att bekämpa Japan) vara utgångspunkten för alla klasskamp”¹² (vår kursiv.). Härav följer att även proletariatet måste underordna sin kamp mot bourgeoisin under den nationella kampen, ty som Mao uttrycker det: ”i vårt land är motsättningen mellan arbetarklassen och den nationella bourgeoisin en motsättning inom folket”.¹³

Målet för denna revolutionens första etapp är upprättandet av en ”nydemokrati” (ett förbund mellan de enligt den revolutionära klasserna) som genomdriver nationellt oberoende, genomför vissa åtgärder för jordkonfiskering, men tillåter en storbondeekonomi och inte beslagtar den kapitalistiska privategendomen i många sektorer. Denna revolution är enligt Mao en demokratisk revolution av ny typ, såtillvida att den inte längre skall ledas av bourgeoisin som tidigare revolutioner, utan av proletariatet.

I enlighet med denna etappeteori slöt KKP 1936 ett förbund med Koumintang mot den japanska imperialismen, avbröt jordreformen i de av kommunisterna kontrollerade områdena (en arrendesänkning genomfördes visserligen), stödde kapitalistiska företag, upplöste bondesovjeterna och döpte om Röda Armén (till Folkets Befrielsearmé). Till och med 1949, efter proklamationen av Folkrepubliken Kina, stöddes kapitalisterna inom många sektorer en

⁸ Mao Tse-tung: *Skrifter i urval*, s. 99.

⁹ A.A., s. 101.

¹⁰ ”Om ny-demokrati” i Mao Tse-tungs *Valda verk*, band 2, s. 328.

¹¹ A.A., s. 329.

¹² ”Frågan om självständighet och initiativ inom enhetsfronten” i Mao Tse-tungs *Valda verk*, band 2, s. 211.

¹³ *Citat ur Ordförande Mao Tse-tungs verk*, s. 54.

viss tid, en radikal jordreform avvisades och borgerliga grupperingar tilläts. (Redan 1925 till 1927 förde KKP under ledning av den av Stalin dominerade Kommunistiska Internationalen en kapitulationspolitik gentemot bourgeoisins intressen, vilket ledde till det beryktade blodbadet på kommunister i Shanghai och andra städer).

Vad har beskrivningen av Maos teori om den kinesiska revolutionen att göra med vår frågeställning?

Den beskrivna etappteorin försvaras fortfarande av KKP och tillämpas inte bara på den kinesiska revolutionen, utan också på revolutionen i alla koloniala och halvkoloniala länder och på världsrevolutionen. Redan i *Om nydemokrati* skrev Mao: "Under denna period måste därför en tredje statsform antas i revolutionerna i alla koloniala och halvkoloniala länder, (Mao menar den period, då dessa länder inte kan gå direkt över till en socialistisk republik, förf.) nämligen den nydemokratiska republiken".¹⁴ Ett bevis på detta är KKP:s analys av den vietnamesiska revolutionen och de perspektiv man tillskriver den.

Frågan om vilken av de tidigare nämnda motsättningarna som nu är huvudmotsättningen, kan besvaras både med hjälp av de ovan citerade åsikterna och en mängd uttalanden i kinesiska publikationer: KKP betraktar motsättningen mellan "de förtryckta nationerna å ena sidan och imperialismen och socialimperialismen å andra sidan" som huvudmotsättning, en motsättning som ju också stod på första plats på den 9:e kongressen 1969.

Redan 1963 skrev KKP i detta avseende: "I viss mening är därför hela den internationella proletära revolutionens sak avhängig av utgången av den revolutionära kamp som förs av folken i dessa områden (man menar Asien, Afrika och Latinamerika, förf.), vilka utgör den övervägande majoriteten av världens befolkning".¹⁵ Denna åsikt har med tiden utvecklats allt längre, den tredje världens betydelse betonas allt mer. Lin Piao motiverade den ytterligare 1965 med sin teori om att 'landsbygden omringar städerna'. Genom att utnyttja det maoistiska folkkrigets schema, kriget på landsbygden, gav han den tredje världen – "världens landsbygd" – uppgiften att omringa Nordamerika, Västeuropa och övriga högt utvecklade kapitalistiska stater – "världens städer"; dvs revolutionens tyngdpunkt förflyttas i ännu större utsträckning till den tredje världen inom ramen av den ovan skisserade strategin med huvudmotsättning och underordnade motsättningar.¹⁶ Enligt vad vi vet har denna teori fortfarande inte reviderats, och det vore i verkligheten inte heller möjligt, ty KKP har på senare tid bara gått ännu längre i denna riktning.

På ena sidan av huvudmotsättningen står alltså enligt KKP folken i Asien, Afrika, Latinamerika och hela världen och på andra sidan står USA-imperialismen och "socialimperialismen" (det säger man idag; för några år sedan var bara USA-imperialismen folkens huvudfiende). Man börjar också betrakta folken i den så kallade andra delen av världen (Västeuropa, Kanada, Australien, Japan) som allt starkare motståndare till huvudfienden (se nedan). Därvid står naturligtvis de socialistiska staterna på folkens sida mot USA-imperialismen och "socialimperialismen", som ges den gemensamma beteckningen "supermakter". Den tredje världens styrka och dess kamp mot "supermakter" betonas allt mer av KKP. Exempel på det kan man hitta i varje nummer av *Peking Review*. Som bevis skall vi citera Chou En-lais rapport på den 10:e partikongressen. Där heter det: "Den tredje världens uppvaknande och tillväxt i styrka är en viktig tilldragelse på det internationella området. Den tredje världen har stärkt sin enighet i

¹⁴ Mao VV 2, s. 337.

¹⁵ *Ett förslag...*, s. 15.

¹⁶ Se Lin Piao: *Leve segern i folkkriget*.

kampen mot supermakternas hegemonisträvanden och maktpolitik spelar en allt viktigare roll i världsangelägenheterna. De stora segrar som vunnits av folken i Vietnam, Laos och Kambodja i deras krig mot USA:s angrepp och för nationell räddning har kraftigt uppmuntrat världens folk i deras revolutionära strider mot imperialismen och kolonialismen. Ett nytt läge har uppstått i det koreanska folkets kamp för sitt fosterlands fredliga och oberoende återförening. Palestiniernas och de andra arabfolkens kamp mot den israeliska sionismens angrepp, de afrikanska folkens kamp mot kolonialism och rasdiskriminering och de latinamerikanska folkens kamp för att slå vakt om territorialvattengränser eller ekonomiska zoner på 200 sjömil fortsätter att utvecklas. Den kamp som förs av Asiens, Afrikas och Latinamerikas folk för att uppnå och försvara nationellt oberoende och slå vakt om statsuveränitet och nationella tillgångar har ytterligare fördjupats och breddats.¹⁷

Enligt KKP:s åsikt blir det internationella läget alltså bättre och bättre, den revolutionära utvecklingen blir allt starkare. Följande fråga återstår att besvara: exakt vem står på huvudmotsättningens andra sida, dvs på den sida som står mot USA-imperialismen och "social-imperialismen"? För det mesta talar KKP:s publikationer om världens "folk" eller, som Chou En-lai ovan, helt enkelt om den tredje världen. Vilka är dessa folk?

Man skulle kunna tro att "folk" i enlighet med teorin om revolution i etapper syftar på "blocket mellan fyra klasser" (arbetare, bönder, småbourgeosi, nationell bourgeosi). Denna fråga behandlas på ett preciserat sätt i ytterst få publikationer och uttalanden. Den kinesiska ledningens senaste uttalanden får en annan tolkning att verka mer trolig: den att "folk" används som synonym för "land" och t o m "stat". I så fall skulle också de krafter, som inte räknas till blocket mellan fyra klasser, stå mot "supermakterna" på andra sidan motsättningen. Vi skall ge några exempel på den synonyma användningen av "folk", "stat" och "land".

"Inte bara i den första, utan också i den andra delen av världen förenas allt fler länder i olika form och på olika plan i kampen mot den ena eller bägge supermakterna"¹⁸ skriver *Peking Review*. På den 9:e partikongressen riktar Lin Piao följande upprop till världen: "Alla länder och folk, som utsätts för USA-imperialismens och sovjetrevisionismens aggression, kontroll, intervention och översitteri, förena er, bilda den bredaste möjliga enhetsfront och störta våra gemensamma fiender".¹⁹ Hos Chiao Kuan-hua är identiteten mellan "folk" och "land" ännu tydligare: "Asiens, Afrikas och Latinamerikas folk har uppnått en hel rad nya framgångar i sin kamp för att uppnå och säkerställa nationellt oberoende. Länderna i den tredje världen har i stor omfattning slutit sig samman mot supermakternas aggressions", expansions- och krigspolitik, och de spelar en ständigt växande roll i världens angelägenheter".²⁰

Blocket mellan fyra klasser har alltså blivit till folket, och folket har blivit till länder och stater, som kämpar för nationellt oberoende, som för en nationell kamp. Ofta betecknas dessa länder också som fredsälskande länder. Men hur står det till med proletariatets ledande roll i den nationella kampen, som Mao Tse-tung krävde 1940?

I abstrakta artiklar kräver KKP fortfarande denna ledning, men i politikens konkreta tillämpning tycks den vara övergiven. Vad gäller länderna i den tredje världen rör det sig väl knappast om proletära länder i ordets egentliga mening. KKP hävdar emellertid: "Under ledning av hans Kejsersliga Majestät Pahlavi, Shahan av Iran, har hans regering och folk

¹⁷ Dokument från Kinas Kommunistiska partis tionde nationalkongress (Oktober -75), s. 12-13.

¹⁸ PR 40/72.

¹⁹ Lin Piao: Rapport till Kinas Kommunistiska partis nionde kongress, s. 95 -96.

²⁰ Chiao Kuan-Huas tal i FN den 3 oktober 1972.

genom oupphörliga ansträngningar uppnått framgångar i försvaret av statens suveränitet, skyddet av nationens resurser, den nationella kulturens utveckling liksom i uppbygget av det egna landet”.²¹ Shahan tillhör alltså folket, han t o m leder det. Han står följaktligen på rätt sida av barrikaden vad gäller huvudmotsättningen och leder en nationell kamp mot imperialismen. I fråga om den nationella kampen pådyvlar man honom inte heller någon tveksamhet eller kompromissvilja, dvs man visar inte ens teoretiskt på proletarietets ledande roll i den nationella kampen i detta (liksom i övriga) fall. Men då shahan knappast ens av den kinesiska folkrepubliken kan anses vara en proletär politiker, så kan man dra slutsatsen att det hela är att betrakta som ett tecken på att Kina i växande utsträckning överlämnar den antiimperialistiska kampen eller åtminstone dess ledning till borgarna eller t o m delar av feodalisterna, vilket ju också framgår av uttrycken ”länder” och ”stater”.

Redan nu framstår det klart, hur viktig en riktig analys av den revolutionära processen är. Ty om KKP:s analys av revolutionens utveckling och uppgifter är riktig, då gör en arbetarstat naturligtvis rätt i att lämna politiskt, ekonomiskt och diplomatiskt stöd till de iranska och ceylonesiska regeringarna. Då är det naturligtvis rätt att kritisera de element, som gör den underordnade motsättningen till huvudmotsättning och för en beslutsam klasskamp mot den egna nationella bourgeoisin och den egna regeringen i de underutvecklade länderna.

* * *

Frågan om revolutionens karaktär är alltså kärnfrågan för en revolutionär utrikespolitik. Denna diskussion började för flera årtionden sedan. Den centrala frågan var och är: Hur är revolutionen möjlig i ett efterblivet land, och vilket är förhållandet mellan revolutionen i koloniala och halvkoloniala länder och revolutionen i de avancerade industriländerna?

Ett kolonialt eller halvkolonialt land är ett land där den borgerliga revolutionens historiska uppgifter (den agrara frågan, nationellt oberoende) inte har lösts, ett land som därför också befinner sig på en låg industrialiseringsnivå och mer eller mindre kontrolleras av imperialismen. Det väsentliga i dessa länders klasstruktur är att befolkningens majoritet är bönder, att det finns ett ungt och koncentrerat proletariat liksom ett relativt stort trasproletariat i städerna och en bourgeoisin, som är mer eller mindre beroende av imperialismen. Lagen om den ojämna och sammansatta utvecklingen är alltså grundvalen för den framväxande revolutionen i de här länderna.

Den första stora diskussionen om revolutionens karaktär i ett underutvecklat land ägde rum i Ryssland 1905. Mensjevikernas svar på frågan lød: Ryssland kommer i allt väsentligt att gå Englands väg. Revolutionen är borgerlig till sin karaktär, dvs den ryska revolutionen kommer att genomföras av borgerskapet mot tsarismen. Proletarietets uppgift i den består i att understödja borgarnas kamp mot tsarismen. Därvid får proletariatet inte föra fram några alltför långtgående krav självt, eftersom det i så fall skulle skrämja bourgeoisin och driva över den i tsarismens läger. Först långt efter den borgerliga revolutionens seger, efter en lång fas av kapitalistisk utveckling, blir den socialistiska revolutionen möjlig.

Lenins åsikt 1905 var, att borgerskapet inte kunde genomföra en revolution, att revolutionens drivkrafter var bönderna, med deras krav på jordfördelning, och proletariatet; att dessa båda klasser måste genomföra den borgerliga revolutionen och upprätta ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur”, där den ”demokratiska diktaturen” är en algebraisk formel. Denna åsikt övergav Lenin i allt väsentligt 1917 och anslöt sig till Trotskijs inställning i frågan.

²¹ PR 39/72

Innan vi redogör för Trotskijs inställning vill vi påpeka, att hans respektive mensjevikernas, syn på revolutionen med vissa variationer har stått i centrum för diskussionerna om revolutionens karaktär de senaste femtio åren (även om den ena parten inte vill medge det). Trotskijs inställning till revolutionen i Ryssland och i koloniala och halvkoloniala länder överhuvudtaget, vilken också är 4:e Internationalens inställning i denna fråga, är följande:

I ett halvkolonialt eller kolonialt land är det möjligt för proletariatet att erövra makten tidigare än i ett avancerat industriland, och detta just på grund av graden av underutveckling. Bourgeoisin är i dessa länder oftast svag och till övervägande delen allierad med både imperialismen och storgodsägarna (delvis en personalunion). På grund av denna allians förmår bourgeoisin inte föra en konsekvent kamp för nationell frigörelse och jordfördelning. Den är oförmögen att lösa den borgerliga revolutionens uppgifter, så mycket mer som varje massmobilisering, även för begränsade mål, utvecklar en dynamik som hotar dess egen ställning. Bourgeoisin i dessa länder är alltså kontrarevolutionär. Å andra sidan består befolkningens majoritet av bönder. Bönderna, i synnerhet fattigbönderna, kräver uppdelning av jorden. Eftersom bönderna är uppsplittrade i fattigbönder, mellanbönder och storbönder, i jordlösa bönder, arrendatorer, kulaker osv och eftersom klassen består av småproducenter som är spridda över hela landet, så kan dessa inte spela någon oberoende roll i kampen, dvs de måste antingen följa borgarna eller proletariatet. Det unga proletariatet som är koncentrerat till stora fabriker kan i detta läge bli klassmedvetet relativt snabbt. Den demokratiska revolutionens uppgifter gentemot feodalismen och imperialismen måste lösas genom proletariatets förbund med fattigbönderna under proletariatets ledning, mot den nationella bourgeoisins inflytande. När proletariatet väl har makten, kan det inte nöja sig med att skapa nationellt oberoende; med att förverkliga parollen ”jorden åt den som brukar den”. Det måste föra revolutionen vidare oavbrutet, permanent, genom att gripa sig an socialiseringen av produktionsmedlen, dvs förverkliga proletariatets diktatur genom både den nationella och den sociala frigörelsen.

”Med hänsyn till länder med försenad borgerlig utveckling, särskilt de koloniala och halvkoloniala länderna, innebär teorin om den permanenta revolutionen att en fullständig och genuin lösning på deras *demokratiska uppgifter och frågan om nationell frigörelse* endast är möjlig genom proletariatets diktatur som ledare för en förslavad nation och framför allt för bondemassorna”.²² ”Proletariatet som har kommit till makten som ledare för den demokratiska revolutionen konfronteras oundvikligen och mycket snabbt med uppgifter vars förverkligande sammanknyts med djupgående ”ingrepp i den borgerliga egendomsrätten. Den demokratiska revolutionen växer direkt över i en socialistisk och blir därigenom en permanent revolution”.²³

Naturligtvis avslutas inte revolutionen här, ty kampen går vidare i världsskala. Socialismen kan inte byggas upp i ett land (mer om detta nedan). Historien har överallt gett denna teori rätt, inte bara i Ryssland (vilket även Lenin medgav 1917), utan också i Kina och världen i övrigt.

Hur står det nu till med Maos och KKP:s ovan beskrivna teori om revolution i etapper, om upprättandet av en nydemokrati?

Till att börja med tycks det finnas en skillnad mellan Maos teori och mensjevikernas teori. Mao krävde dock 1940 att proletariatet skulle leda den demokratiska revolutionen. Denna motsättning mellan teorierna är emellertid bara skenbar. Om proletariatet avhåller bönderna

²² Leo Trotskij: *Den permanenta revolutionen*, s. 182.

²³ Trotskij a.a., s. 185.

från att genomföra den agrara revolutionen, om ett kommunistiskt parti avhåller proletariatet från en beslutsam klasskamp mot den nationella bourgeoisin, vem leder då vem? Leder proletariatet bönder eller bourgeoisin proletariatet? Kärnfrågan ligger i att Mao och KKP inte ser den nationella bourgeoisins beroende av imperialismen, inte ser alliansen med storgodsägarna, kulakerna, byockrarna. I alla länder har bourgeoisin för länge sedan lämnat över sin revolutionära roll till proletariatet. Men inte nog med det. Om man hindrar massorna från att kämpa för jordreformer och mot bourgeoisin, hur skall man då överhuvudtaget kunna mobilisera dem?

Det finns ytterligare ett allvarligt fel i Maos och KKP:s analys. Inom ramen för den demokratiska revolutionen läggs tyngdpunkten ensidigt på kampens nationella sida, medan den demokratiska revolutionens andra uppgift, jordens uppdelning bland bönderna, försummas i högsta grad. Endast därför kan man tillskriva den nationella bourgeoisin några som helst revolutionära drag när den högljutt motsätter sig en viss imperialistmakt. Att man avstår från att mobilisera massorna mot den nationella bourgeoisin innebär i verkligheten inte bara att man avstår från social frigörelse, utan också att man avstår från nationell frigörelse; inte bara att man omöjliggör socialisering av produktionsmedlen, utan också att man förhindrar att den agrara revolutionen genomförs. Tillämpat på Maos motsättningsschema (Maos lära om motsättningarna delar vi inte på något sätt, men här är det inte möjligt att lämna en kritik av den) innebär detta: Huvudmotsättningen i världen går mellan imperialismen och de efterblivna ländernas borgarklasser å ena sidan och arbetarna och bönderna i de underutvecklade länderna samt de imperialistiska ländernas arbetare å andra sidan.

Varhelst en revolutionär rörelse har inlåtit sig på ett förbund med den nationella bourgeoisin, varhelst strategin för revolution i två etapper har tillämpats, har den också misslyckats. Detta gäller så väl den andra kinesiska revolutionen 1925-27 (där KKP underordnade sig Koumintang, inte genomförde den agrara revolutionen, höll tillbaka arbetarnas kamp, inte bildade celler i Kuomintangarmén, överlämnade Shanghaiproletariatets vapen till Koumintang efter upproret, inte bildade sovjet²⁴, den spanska revolutionen 1936 (där folkfronten avstod från att mobilisera arbetarna genom socialisering av fabrikerna och bönderna genom uppdelning av jorden, där folkfronten t o m vägrade ge Marocko självständighet, en åtgärd som skulle ha slagit hårt mot Francoarmén med dess marockanska trupper²⁵ som för händelserna i Indonesien 1965 (kommunistpartiets bristande mobilisering och beväpning som resultat av dess stöd åt Sukarno). Det gäller också den tredje kinesiska revolutionen 1949, som inte segrade som en revolution i etapper. (Segern blev möjlig på grund av det särskilda läget i Kina efter kriget mot Japan, den korruperade Chiang Kai-shek-regimen, Sovjetunionens roll, omöjligheten för USA-imperialismen att ingripa. Härtill kommer också KKP:s roll, som 1937 bara döpte om Röda Armén och därigenom spelade en självständigare roll än 1927. Trots det försökte KKP 1946 få till stånd en ny kompromiss med Chiang, en gemensam regering, vilket emellertid avvisades av Koumintang. KKP:s seger var alltså inte resultatet av en riktig strategi).

Faktum är att det inte heller någonstans har funnits en nydemokratisk regim på basis av blocket mellan fyra klasser eller någon folkets demokratiska diktatur. Till och med KKP tvingades snart nog under händelsernas tryck (här spelade den internationella utvecklingen en betydelsefull roll, bl a Koreakriget) socialisera företagen och dela upp jorden, efter det att man 1949 inte socialiserat stora delar av industrin och inte genomfört den agrara revolutionen

²⁴ Se också Leo Trotsky: *Problems of the Chinese Revolution*.

²⁵ Se Morrow: "Revolution and Counterrevolution in Spain". [i svensk översättning på marxistarkivet: [Spanien 1931-1937](#) – Red]

fullständigt. KKP, som till att börja med föreställde sig nydemokratien som en långvarig period och ännu idag ibland talar om fasen efter 1949 som den nydemokratiska fasen, tvingades på så sätt av massorna och nödvändigheten – kapitalisternas och storböndernas sabotage – motvilligt och omedvetet in på den permanenta revolutionens väg.

Kinas nuvarande politik att stödja reaktionära borgerliga regimer i den tredje världen är en upprepning av den mensjevnikiska strategin, som redan har förorsakat så många nederlag. På vägen tycks man också ha tappat bort kravet på proletariats ledning i den nationella kampen – som vi visat tidigare. Ännu i början av sextioalet stödde Kina vissa gerillagrupper i länder i Asien och andra delar av tredje världen. I dag stöder de i allt väsentligt bara de borgerliga regimerna mot ”supermakterna”, och detta är ju helt logiskt enligt huvudmotsättningsteorin. Det är bara synd att det skadar den revolutionära processen.

När vi tidigare bestämde den viktigaste klassmotsättningen i världen, så innebär det inte, att vi helt avvisar tillfälliga överenskommelser mellan den nationella bourgeoisin och proletariats i ett givet land i kampen mot bestämda saker. Men vi insisterar på proletariats och dess organisationers fullständiga oberoende, på att proletariats trots dessa överenskommelser fortsätter sin politik mot det borgerliga inflytandet och för sitt eget program enligt den permanenta revolutionens strategi.

Det finns i dag inte någon regim i den tredje världen som inte är proimperialistisk (bortsett från arbetarstaterna, ifall man vill räkna dem till tredje världen, vilket vi visserligen anser vore fel). Regeringarnas tomma prat kan inte dölja detta. Lika felaktigt är påståendet, att dessa regeringar skulle sluta sig allt tätare samman.

KKP lägger allt större vikt vid den revolutionära processen i den tredje världens stater. Redan i polemiken om den allmänna linjen talar man om att revolutionens tyngdpunkt i vår tid ligger i den tredje världen, och senare uttalanden i kinesiska publikationer förstärker detta påstående ytterligare. Därvid försummas beskrivningen och analysen av den revolutionära rörelsen i de kapitalistiska industristaterna i allt högre grad. Det är riktigt att tyngdpunkten i världsrevolutionens utveckling en viss tid legat i de halvkoloniala och koloniala länderna, även om inte på samma sätt som i den kinesiska analysen. Det var särskilt tydligt under den kubanska och vietnamesiska revolutionen, men också under den algeriska revolutionen på slutet av 50-talet och på 60-talet, medan klasskampen i de imperialistiska staterna stod på en låg nivå. Efter 1968, efter maj i Frankrike, har läget emellertid förändrats. Det visar klasskampens skärpning i alla västeuropeiska länder, i USA och Kanada. I dag tenderar den revolutionära utvecklingens tyngdpunkt att förskjutas allt mer i riktning mot de imperialistiska staterna, och en utvecklad arbetarrörelse i dessa stater blir allt viktigare för revolutionens seger i de underutvecklade länderna. I sin beskrivning av den internationella revolutionära processen låter KKP den emellertid gå i rakt motsatt riktning.

Av det ovan sagda kan vi redan nu dra slutsatsen, att Kinas utrikespolitik inte kan uppfylla kraven på en revolutionär utrikespolitik, eftersom en revolutionär politik förutsätter en riktig analys av verkligheten. En politik som utgår från att den viktigaste klassmotsättningen går mellan imperialismen och den tredje världen, att den nationella bourgeoisin i de underutvecklade länderna leder folket i en nationell kamp mot imperialismen, att revolutionen utspelas i två etapper, att den underordnade motsättningen mellan bourgeoisin och proletariatet i de förtryckta länderna måste förbli olöst i den första etappen, att den nationella bourgeoisin inte får skrämmas bort; en sådan politik kan vi inte beteckna som kommunistisk.

De grundläggande principerna för Kinas utrikespolitik

Förutsättningen för varje arbetarstats utrikespolitik är det faktum, att den socialistiska revolutionen inte segrar samtidigt i alla länder, att det alltså under en hel historisk epok jämsides existerar arbetarstater (deformerade eller ej) och kapitalistiska stater.

Kinas utrikespolitik utgår från bestämda principer. I sitt brev till SUKP om den allmänna linjen skriver KKP: ”Enligt vår åsikt bör den allmänna linjen i de socialistiska ländernas utrikespolitik ha följande innehåll: att utveckla vänskapliga förbindelser, innefattande ömsesidigt bistånd och samarbete mellan länderna i det socialistiska lägret i överensstämmelse med den proletära internationalismens principer; att eftersträva fredlig samlevnad på grundval av de fem principerna med de länder som har olika samhällssystem och bekämpa den imperialistiska aggressions- och krigspolitiken och att stödja och bistå alla förtryckta folk och nationer i deras revolutionära kamp. Dessa tre aspekter är inbördes förbundna och oskiljaktiga och ingen enda av dem kan utelämnas”.²⁶

Den fredliga samlevnadens politik vilar på fem principer. De utvecklades 1954 av den kinesiska regeringen. De fem principerna lyder: ”ömsesidig respekt för territoriell integritet och suveränitet, ömsesidig non-aggression, ömsesidig icke-inblandning i inre angelägenheter, likaberättigande och ömsesidig fördel, fredlig samlevnad”.²⁷ Den fredliga samlevnadens principer måste tillämpas mellan länder med olika samhällssystem och mellan de socialistiska länderna. KKP skriver: ”Givetvis måste också de socialistiska staterna följa de fem principerna i sina inbördes relationer”.²⁸

Kina försöker avgränsa sin fredliga samexistenspolitik från den av Sovjetunionen representerade fredliga samexistenspolitiken. Man vänder sig i detta sammanhang mot påståendet, att den fredliga samexistenspolitiken skulle vara den allmänna linjen för en socialistisk stats utrikespolitik, och svarar på frågan ”Vilken är den grundläggande principen för socialistiska staters utrikespolitik? Det är den proletära internationalismens princip”.²⁹ Den kinesiska ledningen betonar samtidigt, att den fredliga samexistenspolitiken handlar om mellanstatliga relationer, och inte om relationerna mellan ett lands olika klasser. Vidare hävdar de att deras fredliga samexistenspolitik tillhör samma tradition som Lenins politik. De betecknar också Stalins utrikespolitik som revolutionär, som ett stöd åt ”folkens” kamp.

Kina försöker upprätta förbindelser med alla stater på den fredliga samlevnadens grundval. Konkret innebär detta diplomatiska relationer och handelsförbindelser med alla länder, som betraktar den fredliga samlevnadens principer som riktiga och tar hänsyn till dem i praktiken, varvid Kina hävdar att även vissa imperialistiska stater gör detta.

Vilket är nu förhållandet mellan den proletära internationalismens politik och den fredliga samlevnadens politik? Här säger KKP inte mycket konkret. Man hävdar att ländernas och folkens inre angelägenheter måste regleras av dem själva, att Kina gör sin internationalistiska plikt genom att inte sträva efter hegemoni, genom att tillämpa den fredliga samlevnadens politik och i viss mån stödja revolutionära rörelser. Hur detta stöd åt revolutionära rörelser ser ut i praktiken, hur det måste se ut på grund av den tidigare beskrivna analysen av den revolutionära processen, hur Kinas proletära internationalism visar sig i praktiken, måste vi visa genom en undersökning av denna praktik.

²⁶ *Ett förslag...*, s. 34.

²⁷ *Die Polemik...*, s. 300.

²⁸ a.a., s. 313.

²⁹ a.a., s. 312.

En annan grundpelare i Kinas utrikespolitik är teorin om socialismen i ett land. Denna teori formulerades först av Stalin på hösten 1924. Den hävdar att även ett så efterblivet land som Sovjetunionen kan nå fram till socialismen, utan hjälp av en segerrik revolution i de mer utvecklade industristaterna. Mao Tse-tung och KKP accepterade denna teori för Sovjetunionen och tillämpade den också på Kina, vilket är särskilt naturligt efter brytningen med Sovjetunionen 1960, då Kina i realiteten tvingades stå på egna fötter i sina ansträngningar att utveckla landet. Teorin om socialismen i ett land försvaras ännu idag med näbbar och klor av maoisterna mot trotskisterna; för maoisterna är dagens Kina ett socialistiskt land, inte ett övergångssamhälle. KKP har stundtals gått ännu längre och uppställt en teori om kommunism i ett land. På ”det stora språngets” tid trodde man sig vara nära kommunism’ och skrev: ”...folkkommunerna är den bästa organisationsform för uppbygget av socialismen och den gradvisa övergången till kommunismen. De kommer att vidareutvecklas till det kommunistiska samhällets sociala basenheter... Kommunismens fulländning i Kina framstår inte längre som något som tillhör en avlägsen framtid. Vi måste aktivt utnyttja folkkommunernas form, för att utforska vägen till den praktiska övergången till kommunismen”.³⁰ I och med det ”stora språngets” misslyckande måste man emellertid ge avkall på detta anspråk.

Vad har teorin om socialismen i ett land med Kinas utrikespolitik att göra?

Svaret på frågan om socialismen i ett land är möjlig eller inte, leder till två olika uppfattningar om en arbetarstats utrikespolitik. Är socialismen i ett land möjlig, så kan arbetarstaten enbart genom sitt exempel verka så attraherande, att arbetarna och bönderna i de kapitalistiska länderna inser socialismens praktiska överlägsenhet och tar upp kampen. Kommunismens uppgift i de kapitalistiska länderna blir då att på alla sätt stöda uppbygget av socialismen i ett land, medan arbetarstatens uppgift blir att utveckla ekonomin av all kraft och förhindra utländsk intervention genom en ”sansad” politik och fredlig samlevnad. Här måste man naturligtvis fråga sig vad man överhuvudtaget skall ha en internationell kamp till, vilket intresse arbetarklassen i ett givet land kan ha av arbetarnas kamp i andra länder, om de kan bygga upp socialismen (eller rent av kommunismen) i nationell skala? Varför skulle Kina då försöka främja revolutionens utveckling? Skulle man inte hellre idka skicklig kohandel med bourgeoisin, så att man själv kan leva i fred och genom sitt lysande föredöme visa folken den rätta vägen?

I själva verket är detta en av orsakerna till att den Kommunistiska Internationalen efter 1923, parallellt med Stalins teori om socialismen i ett land, steg för steg omvandlades till ett instrument för sovjetbyråkratin och tvingades följa alla vindlingar i Sovjetunionens diplomatiska manövrerande; en helt logisk och konsekvent utveckling. Också i dag rättfärdigas den sovjetiska fredliga samexistenspolitiken och de västerländska Moskvatrogna kommunistpartiernas politik på samma sätt. Kina kan inte föra en sådan politik i samma utsträckning, eftersom dess anhängare runt världen är allt för obetydliga. Det hindrar emellertid inte KKP från att mot bakgrund av teorin om socialismen i ett land tillämpa den fredliga samexistensens politik i stället för en politik, som befrämjar världsrevolutionen.

Om förverkligandet av socialismen i ett land var fullständigt illusoriskt redan i Sovjetunionen, så är socialismens upprättande i det ännu mer efterblivna Kina ännu omöjligare – isolerat eller med Albaniens stöd. Socialismens förverkligande innebär bl a en utveckling av högre arbetsproduktivitet än i de avancerade kapitalistiska staterna. Socialism innebär att man spränger

³⁰ *Peoples Communes in China*, Peking 1958, s. 7. Citerat efter: Tony Cliff: ”Der Zerfall der chinesischen Volkskommunen”, i: *China und die Revolution in der Dritten Welt*, Frankfurt 1971, s. 86.

kedjorna, som fjättrar produktivkrafterna under kapitalistiska produktionsförhållanden, och därför också nationalstaten som är en av dessa kedjor. Socialism är den period, då staten dör bort och klasserna upplöses – inte en period av befast proletär diktatur. Revolutionen och upprättandet av proletariatets diktatur i ett land är möjligt, men socialismen är det inte. Just därför måste arbetarstaten i sitt eget intresse aktivt främja världsrevolutionen. Dess uppgift på hemmaplanet är att driva på den ekonomiska utvecklingen i ett optimalt tempo, dvs i det bästa tempot, ”det som följer ur förhållandena för den egna ekonomin och för världsekonomin, stärker proletariatets ställning, förbereder elementen för det framtida internationella socialistiska samhället, och samtidigt, och framför allt, systematiskt förbättrar proletariatets levnadsstandard och stärker dess allians med de icke-exploaterande massorna på landsbygden”.³¹ På utrikespolitikens område innebär detta att man måste föra en politik, som övervinner isoleringen genom att driva på världsrevolutionen, för att slutligen upprätta socialismen i internationell skala.

Men nu hävdar ju Kina att just den fredliga samexistenspolitiken gynnar världsrevolutionen eller ”folkens kamp”, även om man – som vi visat tidigare – bestämmer revolutionens karaktär på ett felaktigt sätt. Därför skall vi nu skärskåda den fredliga samexistenspolitiken och dess fem principer.

De båda första principerna lyder: ”ömsesidig respekt för territoriell integritet och suveränitet” och ”ömsesidig non-aggression”. Här tycks det inte finnas många invändningar. Vi håller med KKP om att en arbetarstat inte bör och inte kan exportera revolutionen genom revolutionära krig eller angrepp mot ett kapitalistiskt land. Men det finns inte bara vissa situationer, där det är fördelaktigt att stöda revolutionen i ett kapitalistiskt land genom vissa trupprörelser och manövrer med den revolutionära armén inom arbetarstatens gränser. Det finns också situationer, där det kan vara nödvändigt att strunta i ett kapitalistiskt lands territoriella integritet. Det kan vara fallet, när arbetar- och bondemassorna i ett kapitalistiskt land kämpar om makten mot den borgerliga armén på gatorna, och är hänvisade till enheter ur arbetarstatens armé för att få hjälp, t ex mot en imperialistisk intervention (naturligtvis måste arbetarna och bönderna själva ha begärt denna hjälp). En sådan situation är visserligen säkert ett undantagsfall, men den är absolut fullt möjlig, och en väpnad intervention från arbetarstatens sida har i så fall inte något att göra med export av revolutionen.

Den tredje principen lyder: ”ömsesidig icke-inblandning”. Man kan inte undgå att karakterisera denna princip som kontrarevolutionär. Den kommunistiska rörelsen är inte uppsplittrad i nationella rörelser, som var för sig utkämpar sin egen interna kamp mot ”sin egen” bourgeoisier. Den kommunistiska rörelsen är en internationell rörelse, som bekämpar bourgeoisier i internationell skala, och för vilken det inte finns några inre statsangelägenheter. Därför är det inte bara de nationella kommunistiska organisationernas rätt, utan också deras plikt, att stöda sina broderorganisationer i kampen, och just detta innebär inblandning i nationella angelägenheter. Detta gäller också den kommunistiska organisationen i en arbetarstat och arbetarstaten själv. Bourgeoisier, som alltid och överallt blandar sig i andras angelägenheter, hur mycket den än skriver under på den fredliga samexistensens principer, kan bara bemötas i internationell skala. Kina tillämpade principen om icke-inblandning så konsekvent, att man t ex inte angrep folkmordet i Östpakistan, för att inte blanda sig i Pakistans inre angelägenheter (i *verkligheten* för att inte störa det goda förhållandet till Yahya Khan, naturligtvis). Denna princip betyder att man avstår från att stödja revolutionära rörelser.

³¹ Leo Trotskij: *Den permanenta revolutionen*, s. 43.

Här måste vi påpeka, att det då och då händer att Kina själv inte håller sig till sina principer. Men i regel inte för att de inser att det inte är några revolutionära principer, utan för att bättre kunna genomföra sitt diplomatiska manövrerande. Sålunda blandar sig Kina förvisso i vissa länders inre angelägenheter. 1956 godkände man till och med brottet mot Ungerns territoriella integritet och suveränitet. KKP stödde 1956 Sovjetunionens inmarsch i Ungern, och i ”polemiken om den allmänna linjen” från 1963 kritiserar man t o m Sovjetunionen för dess tvekan, och det står väl i tydlig motsättning till den fredliga samexistensens principer, som också skall tillämpas på de ”socialistiska” staternas mellanstatliga relationer.

Den fjärde principen lyder: ”likaberättigande och ömsesidig fördel”. Likaberättigandet bortser vi från, då det inte kan vara något annat än ett uttryck på en papperslapp utan samband med verkligheten. Den ömsesidiga fördelen kan till att börja med gälla handelsförbindelser, av vilka såväl kapitalisterna som arbetarstaten kan dra fördel. Men ibland får arbetarstaten inte föra en sådan politik, nämligen när kapitalismen genomgår en social och ekonomisk kris, som skulle kunna skärpas om handelsförbindelserna avbröts. Vad gäller alla andra förbindelser med ömsesidiga fördelar kan det endast handla om kompromisser, som ingås på grundval av jämnstarka positioner. Denna princip är alltså inte någon revolutionär princip i sig, utan måste tillämpas på olika sätt i olika konkreta fall. Den ”ömsesidiga fördelen” måste främja världsrevolutionen och får inte vara en kompromiss för att bevara status quo.

Den sista principen, ”fredlig samlevnad” är samtidigt en sammanfattning av de föregående principerna. Den fredliga samexistenspolitikens teori och praktik kan inte förenas med en revolutionär utrikespolitik. Den innebär i sista hand att man offerar världsrevolutionens intressen för bevarandet av status quo. Vi kritiserar inte att Kina inleder diplomatiska förbindelser och handelsförbindelser med imperialistiska länder. Vi kritiserar inte att de går med på kompromisser. Men kompromisser måste kallas kompromisser och får inte framställas som segrar. De diplomatiska relationerna och handelsförbindelserna måste samtidigt gynna världsrevolutionens utveckling, och det kan i vissa fall betyda att man måste avbryta de diplomatiska förbindelserna med stater, som (verbalt) ansluter sig till de fem principerna – vilket Kina betraktar som kriteriet för upptagandet av diplomatiska förbindelser.

En viss tid måste arbetarstater och imperialistiska stater samexistera. Men på den internationella klasskampens arena betyder detta bara, att man har slutit ett tillfälligt vapenstillstånd på en av fronterna, medan kampen rasar vidare på de andra frontavsnitten med arbetarstatens stöd. Arbetarstatens fortsatta existens, dess skydd mot imperialistiska interventioner och kampen mot kapitalismen i de kapitalistiska länderna utgör en dialektisk process, som får sin upplösning först i socialismens internationella seger. För att på bästa sätt kunna driva på denna utveckling krävs det emellertid en riktig förståelse av klasskampen såsom en internationell klasskamp. Eftersom KKP:s ledning saknar denna förståelse, eftersom den när det kommer till kritan företräder åsikten att ”var och en blir salig på sin tro”, så kan den inte föra en revolutionär utrikespolitik i samklang med den internationella kommunistiska rörelsen.

Den kinesiska ledningen påstår att dess politik är en fortsättning av Lenins och Stalins tradition. Vad gäller Stalin är påståendet helt riktigt. I enlighet med sin teori om socialismen i ett land eftersträvade och uppnådde Stalin kompromisser till nackdel för den internationella kommunistiska rörelsen. Han spelade en dominerande roll i utvecklingen av folkfrontspolitiken, där kommunistpartierna gick i allians med socialdemokratiska och borgerliga partier på grundval av ett borgerligt program. Han fick de västeuropeiska kommunistpartierna att stöda den ”egna” imperialismen, eftersom den var riktad mot Hitler (mellan 1934 och 1939 och efter 1941). Hans politik tillfogade också den kinesiska revolutionen stor skada, såväl

under den andra revolutionen, då han såg till att KKP underordnades Kuomintang och gjorde Chiang Kai-shek till hedersmedlem av Kommunistiska Internationalen, som under den tredje kinesiska revolutionen, där han länge knappt stödde KKP alls (kapitulerande japaners vapen överlämnades visserligen till partisanerna i Manchuriet) och återigen främst stödde Chiang. Detta är bara några exempel.

Lenin förde däremot en revolutionär utrikespolitik, vars mål var borgarväldets maximala försvagning. Exemplet med Brest Litovskfreden visar, att även om det bolsjevikiska Ryssland kompromissade och tvingades underteckna ett påtvingat fredsavtal, så fortsatte bolsjevikerna sin revolutionära propaganda bland de tyska soldaterna, utnyttjade förhandlingarna som en tribun och manade världens arbetare till kamp mot Brest Litovsk. Samtidigt arbetade Lenin och bolsjevikerna aktivt för bildandet av den Kommunistiska Internationalen.³²

Analysen av KKP:s utrikespolitiska teori och praktik visar också, att denna inte skiljer sig från SUKP:s politik på något avgörande sätt. Även om Kina betraktar den proletära internationalsismen som huvudinnehållet i sin utrikespolitik, så kan man inte ens teoretiskt förena denna princip med den fredliga samexistensens princip. Den verkliga skiljelinjen mellan revolutionär och icke-revolutionär utrikespolitik går inte mellan ”två diametralt motsatta slag av fredlig samlevnad”,³³ mellan Kina och Sovjetunionen, utan mellan den kinesiska och sovjetiska politiken å ena sidan och Lenins, Trotskijs och bolsjevikernas politik å andra sidan:

Folkrepubliken Kina och USA

USA-imperialismen försökte från första stund förhindra den kinesiska revolutionens seger. När både den japanska och den brittiska imperialismen hade försvagats och förlorat sitt inflytande i Kina efter andra världskriget, försökte USA vinna en så stark ställning som möjligt i denna del av världen. De gav Chiang Kai-shek och hans armé materiellt stöd och levererade vapen, som skulle användas mot de av KKP ledda arméerna. Av olika skäl ingrep USA inte genom en direkt militär intervention, som en del av den härskande klassen i USA krävde: de allierade (England och Frankrike) var alltför svaga, den amerikanska allmänheten var krigstrött, de amerikanska soldaterna i utlandet ville åka hem, och ett direkt ingripande kunde ha påskyndat den revolutionära utvecklingen i andra länder.

När Kuomintangtrupperna var besegrade och Chiang Kai-shek flydde till Formosa, fortsatte GSA att stöda honom och avvisade alla försök till kontakter med den 1949 proklamerade kinesiska folkrepubliken. I enlighet med sin ”inringningspolitik” försökte de hindra Kina från att få ökat inflytande i andra länder, hålla kvar Chiang Kai-shek på Formosa – en del av Kina – och förhindra dess inlemmande i folkrepubliken, för att på längre sikt kunna nå framgång med en strategi för att återta Kina. Den kinesiska folkrepubliken levde länge under ett akut hot från USA-imperialismen.

1950 genomförde USA en sjöblockad kring Taiwan. Vidare försökte man få stödjepunkter runt hela Kina som ett led i en inringningstaktik. I Koreakriget kom det till direkta konfrontationer mellan kinesiska frivilliga och USA-trupper. 1954 bildades SEATO med Thailand, Filippinerna och Pakistan; ett direkt hot mot Kina. 1955 gjorde Eisenhower Taiwan till ett amerikanskt protektorat. Hela tiden erkände USA Chiangs regering som Kinas enda regering och vägrade erkänna folkrepubliken. Sålunda satt Chiangs Formosa som det enda Kina i FN och säkerhetsrådet ända till 1971.

³² Se Ernest Mandel: [Världsrevolution och fredlig samexistens](#). (Rött Forum 5).

³³ Sådan är titeln på ”Kommentar (6) till SUKP:s CK:s öppna brev”.

Det är naturligt att förhållandet mellan Kina och USA bestämdes av denna aggressiva amerikanska politik. Dessutom utspelades två krig i vilka USA-trupperna var inblandade – Vietnam och Korea alldeles intill Kinas gränser. Kina kunde alltså inte tillämpa sin fredliga samexistenspolitik enligt de fem principerna på USA, då USA avvisade inte bara diplomatiska förbindelser, utan också handelsförbindelser med Kina.

Fram till slutet av 60-talet räknades USA-imperialismen som huvudfienden till ”världens folk”. Folkens kamp måste i första hand riktas mot USA-imperialismen. Den hade ställt sig i motsatsställning till all världens folk, men kringrändes nu av dem, hette det i kinesiska publikationer. Den kallades ”världsfredens huvudfiende”. ”Efter andra världskriget fortsatte USA-imperialisterna de tyska, italienska och japanska fascisternas försök att bygga upp ett jättelikt världsimperium, av hittills oanad storlek”.³⁴ Benämningar som ”folkens huvudfiende”, ”den grymmaste fienden”, osv var mycket vanliga på 60-talet. Mao Tse-tungs upprop från 1970, där det heter ”folk i hela världen, förena er, besegra de amerikanska angriparna och deras lakejer”, är känt. Även på KKP:s 9:e kongress 1969 betecknades USA-imperialismen fortfarande som ”den mest vildsinta fienden till all världens folk”.³⁵ Arbetarklassen i de kapitalistiska länderna skulle i första hand bekämpa USA-imperialismen. I polemiken om den allmänna linjen heter det: ”I de kapitalistiska länder, som USA-imperialismen kontrollerar eller försöker kontrollera, bör arbetarklassen och folket rikta sina angrepp främst mot den amerikanska imperialismen, men också mot sina egna monopolkapitalister och andra reaktionära krafter, som förräder de nationella intressena”.³⁶

Man pekade emellertid ständigt på USA-imperialismens tillbakagång. 1970 sade man t ex: ”USA-imperialismen, som efter andra världskriget lade beslag på den dominerande ställningen inom världskapitalismen, föll strax därpå ned från sin höga position”.³⁷ Enligt KKP:s analyser måste USA-imperialismen dela platsen som huvudfiende med ”socialimperialismen”, och det finns en tendens i analyserna att göra ”socialimperialismen” till ensam huvudfiende nr 1. Intressant nog har analyserna förändrats i takt med de förbättrade relationerna mellan USA och Kina.

Dessa mellanstatliga relationer reglerades först på 70-talet. Ända sedan 50-talet förekom kinesisk-amerikanska samtal på ambassadörsnivå i Warszawa, vilket emellertid inte ledde till något påtagligt resultat. I ett samtal med Edgar Snow räknade Chou En-lai 1964 upp villkoren för en förbättring av relationerna: ”För att förbättra de kinesisk-amerikanska relationerna måste vi börja med principfrågor, inte med bisaker. Under de kinesisk-amerikanska samtalen på ambassadörsnivå i Warszawa sköt vi alltid följande två punkter i förgrunden: Den ena är, att en överenskommelse ska nås mellan Kina och Förenta Staterna rörande fredlig samexistens, på grundval av de fem principerna. Den andra är, att USA måste dra tillbaka alla sina väpnade styrkor från Taiwan och Formosa-sundet. När en överenskommelse väl kan nås beträffande de båda principfrågorna, kan de övriga lösas ganska lätt”.³⁸ Den kinesiska sidan betonade gång på gång Taiwanfrågans betydelse på den tiden.

Mot slutet av 60-talet förändrades USA-imperialismens hållning gentemot Kina: 1969 förklarade president Nixon att de spända relationerna måste mjukas upp; den amerikanska flottans patrullering i Formosasundet upphörde. Nixon föreslog att man skulle återuppta

³⁴ *Die Polemik...*, s. 256.

³⁵ Lin Piao: *Rapport...*, s. 80.

³⁶ *Ett förslag...*, s. 20.

³⁷ PR 1/70.

³⁸ Edgar Snow: *Den långa revolutionen*, s. 235.

ambassadörssamtalen, USA:s handelsembargo luckrades upp. Till sist flög Kissinger till Kina.

I juli 1971 tillkännagavs sedan Nixons förestående besök i Kina, och lavinen av diplomatiska erkännanden började rulla. I samband med det förbättrade förhållandet till USA fick folkrepubliken äntligen säte i FN och säkerhetsrådet i oktober 1971, medan Chiang Kai-sheks Formosa tvingades kasta in handduken. Den 21 till 28 februari 1972 ägde slutligen Nixons Kinaresa rum under stort ståhej. Den 27 februari undertecknades en gemensam amerikansk-kinesisk kommuniké. I kommunikön beskrevs de olika ståndpunkterna och därefter de gemensamma avsikterna: internationella konflikter ska undvikas, ingen part ska sträva efter hegemoni, stormakterna ska inte dela upp världen i intressesfärer. Vad gäller Taiwan förklarade USA, att dess ”slutmål” var att dra tillbaka sina trupper därifrån, och dessutom: ”Förenta Staterna inser att alla kineser på bägge sidor av Taiwansundet hyser åsikten, att det bara finns ett Kina och att Taiwan är en del av Kina. Förenta Staternas regering har inga invändningar mot denna ståndpunkt.” Slutligen heter det i kommunikön: ”Vi (USA och Kina, förf.) tror, att normaliseringen av relationerna mellan de båda länderna inte bara ligger i det kinesiska och amerikanska folkets intresse, utan också bidrar till avspänningen i Asien och resten av världen”.³⁹

Innan 1973 års utgång hade Kissinger åkt till Kina sammanlagt sex gånger. Sista gången var han där från den 10 till den 14 november. Tonen man använder om USA har blivit mycket mer dämpad sedan relationerna förbättrades. På sistone angrips Sovjetunionen allt häftigare, och dessa angrepp tar mycket större plats och är i regel också mycket häftigare än angreppen mot USA. Hur bedömer KKP det kinesisk-amerikanska närmandet?

”Lett av ordförande Maos revolutionära linje i utrikespolitiken har vårt land vunnit en rad betydande framgångar i den diplomatiska kampen. Samtalen mellan Kinas och USA:s ledare och den gemensamma Shanghaikommunikén öppnade dörren för vänskapliga förbindelser mellan det kinesiska och det amerikanska folket och främjade ömsesidig förståelse och vänskap”.⁴⁰ Detta enligt ett tal av Liao Ch’eng-chih. Vid samma tillfälle, en högtid till minne av folkupproret på Taiwan den 28 februari 1947, gör Fu tso-yi, vice ordförande i den nationella folkkongressens permanenta utskott, följande värdering av USA:s politik: ”Med sin felaktiga syn på världs läget försökte USA på 50- och 60-talen ‘hålla tillbaka’ Kina och förhindra vårt fosterlands återförening. Till sist stod de emellertid inför en mängd motsättningar i internationell skala och råkade i svårigheter både hemma och i utlandet. Nixon var tillräckligt modig för att erkänna det felaktiga i att ‘hålla tillbaka’ Kina, och han förstod att freden i Asien och Stilla Havsområdet och i hela världen bara kan garanteras, om USA återupptar normala förbindelser med Kina och lever i fred med oss på de fem principernas grundval. Han beslöt därför att ändra USA:s politik gentemot Kina. Eftersom Förenta Staterna vill garantera freden i Asien och Stilla Havsområdet och i hela världen, är det omöjligt för dem att inte normalisera sina förbindelser med Kina och leva i fred med oss”.⁴¹

Hela närmandet mellan Kina och USA har ägt rum utan att de av Chou En-lai angivna problemen har lösts. I Taiwanfrågan har USA inte gett efter på något sätt. Shanghai-kommunikén kan faktiskt tolkas som att USA inte alls gett efter: konstaterandet att ‘det finns ett Kina’ kan göras både ur Chiang Kai-sheks och folkrepublikens synvinkel. Resten av kommunikén är bara tomma ord. Det är faktiskt svårt att avgöra vad som är revolutionärt i en politik som förs av en regering, som skriver under en kommuniké tillsammans med USA-

³⁹ PR 9/72.

⁴⁰ PR 10/73.

⁴¹ PR 10/73.

imperialismen, där det står att båda sidor inte skall sträva efter hegemoni, samtidigt som USA:s flyg vräker ned tusentals ton bomber över Vietnam. USA-imperialismen har alltid pratat vitt och brett, men att en regering som kallar sig revolutionär ger sitt godkännande av denna kurragömmataktik är relativt nytt.

Även i fråga om avspänningen är vi av annan åsikt. Att förhandlingar och överenskommelser mellan en arbetarstat och en imperialistisk stat kan främja avspänningen är nytt för oss, såvida man med avspänning inte menar att man befäster status Quo, dvs att man avstår från uppror och kamp mot imperialismen. Freden är möjlig endast genom världsrevolutionens seger. Vid överenskommelser rör det sig på sin höjd om vapenstillestånd på bestämda fronter. Så länge imperialismen existerar kan det inte finnas någon verklig avspänning, ty imperialismen kommer *aldrig* att lämna sin plats till förfogande frivilligt.

Men vi vänder oss inte bara mot kommunikon och Kinas senare uttalanden, utan mot Nixons besök som sådant och omständigheterna kring det. Vi kritiserar inte att det förs samtal mellan Kina och USA. Vi har heller några principiella invändningar mot att Kina och USA inleder diplomatiska förbindelser och handelsförbindelser. Det kan vara bra för den revolutionära utvecklingen. Men vi kritiserar skarpt omständigheterna kring kontakterna och Nixons besök.

Nixon hade i stort sett misslyckats med sin Vietnampolitik när besöket tillkännagavs. I USA fanns det en omfattande antikrigsrörelse, som demonstrerade bakom parollen ”Ta hem trupperna”. Den 24 april 1971 demonstrerade 500 000 personer i New York och 250 000 i San Francisco... Vietnamesernas motstånd kunde inte brytas. Nixon såg sig tvingad att hålla demagogiska tal, där han gjorde tillbakadragandet av trupperna beroende av de amerikanska krigsfångarnas frigivning. I början av juli offentliggjorde FNL sitt 7-punktsprogram och nordvietnameserna förklarade sig villiga att frige alla amerikanska krigsfångar, om samtliga amerikanska trupper drogs tillbaka från Vietnam. Nixon hade drivits in i ett hörn, med tanke på USA-arméns demoralisering och det amerikanska folkets växande motstånd mot kriget. Tillkännagivandet av besöket i Kina gav honom en utväg. Hädanefter kunde han framställa sig som fredshjälte och manövrera framgångsrikt, för att lura det krigströtta folket. Som fredspresident kunde han vinna 1972 års val och föreslogs till sist till och med som kandidat till Nobels fredspris. Hans dåtida ”fredsförslag” innehöll emellertid ingenting om USA-truppernas fullständiga tillbakadragande och erkände inte heller vietnamesernas självbestämmanderätt. Hans inställning till Vietnam hade alltså inte förändrats.

Tillkännagivandet av Nixons besök skadade den vietnamesiska revolutionen. Sättet på vilket förhandlingarna fördes lämnade massorna ovetande om mötets egentliga syfte. Nixon trodde sig kunna utöva tryck på de vietnamesiska revolutionärerna genom sina förhandlingar med Kina (och Sovjetunionen). Om han verkligen fick till stånd en hemlig överenskommelse om Vietnam är inte känt. Däremot är det ett faktum, att Nixon utvidgade kriget mot slutet av 1971 och återupptog de massiva bombningarna av Nordvietnam. Det är ett faktum, att bombningarna blev häftigare veckan innan avresan till Kina. Endast två månader efter besöket minerade USA-imperialismen Nordvietnams hamnar, en åtgärd som kunde ha försvärats eller förhindrats genom en hård kinesisk (och sovjetisk) politik. Kinesernas angrepp på USA blev allt mildare i tonen, just när Nixon trappade upp kriget i dittills ovanlig omfattning mot slutet av 1972. Under de häftigaste bombningarna av Nordvietnam förblev Kina (och Sovjetunionen) passiva, och man kan anta att de rent av utövade påtryckningar på vietnameserna, för att få dem att göra eftergifter. Närmandet mellan Kina och USA försvagade den vietnamesiska revolutionen och den amerikanska antikrigsrörelsen. Nixons besök var inte en seger för den revolutionära rörelsen och den kinesiska revolutionen, utan ett skickligt schackdrag av USA.

Parallellt med förändringen av USA:s inställning till Kina förändrades även KKP:s analys av USA-imperialismen. Det är inte bara så att angreppen mot Sovjetunionen börjar få allt större utrymme i tal och skrifter i förhållande till angreppen mot USA. De tidigare citerade uttalandena antyder också, att man kommer att gå ännu längre i sin kompromissvilja. Trots att USA-imperialismen inte på något sätt ändrat karaktär, trots att den i praktiken aldrig var beredd att erkänna några principer för en fredlig samexistens, så finns det i Kina nu en tendens att tona ned dess roll och att göra Sovjetunionen till huvudfiende. Därvid går enstaka representanter redan t o m så långt att de tillskriver USA en strävan efter fred, fast vi medger att detta ännu gäller enstaka fall. Vad gäller KKP:s ändrade syn på USA-imperialismen, kan vi inte tolka den som något annat än en grundval för en byråkratisk utrikespolitik och diplomati, som eftersträvar bevarandet av status quo även med USA.

Man kan också kritisera de kinesisk-amerikanska relationernas konkreta diplomatiska former. Spektaklet som åstadkoms vid Nixons besök och språket på diplomatiska mottagningar är något mer än nödvändiga former för diplomatiskt umgänge. De är i mycket högre grad ägnade att dölja USA-imperialismens karaktär för världens arbetare och bönder

Folkrepubliken Kina och Sovjetunionen

Kina hade ett mycket bra och intimt förhållande till Sovjetunionen på 50-talet. Staterna betraktade sig ömsesidigt som socialistiska stater (från och med det ögonblick då Kina själv betecknade sig som socialistiskt). Redan 1950 slöt man en biståndspakt. Sovjetunionen bidrog också – naturligtvis inte osjälviskt – till den kinesiska ekonomins utveckling, och detta bistånd hjälpte Kina att dämpa motsättningarna mellan stad och land på 50-talet. 1950-53 uppgick de sovjetiska krediterna till ca 2,1 miljarder dollar, 1959 stod Sovjetunionen för 50% av Kinas import. Det sovjetisk-kinesiska handelsavtalet omfattade 300 projekt, och 10 000 sovjetiska tekniker och specialister hade kommit till Kina för att genomföra det.⁴²

Problemen började 1957. Man hade olika åsikter om det stora språnget, och KKP kritiserade Chrustjevs statsbesök i USA 1959. Efter en tillfällig kompromiss gav kineserna meningsmotsättningarna en teoretiskt fast form. 1960 drog Sovjetunionen tillbaka alla specialister från Kina, lämnade kvar påbörjade men ofullbordade projekt, avbröt den ekonomiska hjälpen och krävde återbetalning av en del av de kinesiska skulderna. Motsättningarna fortsatte under den s k Kubakrisen och kriget mellan Kina och Indien, där Sovjetunionen inte stödde det angripna Kina och levererade vapen till indierna efter kriget. 1963 kom det till en öppen och slutgiltig brytning mellan KKP och SUKP respektive Kina och Sovjetunionen.

KKP systematiserade sin kritik av SUKP:s politik i ”Ett förslag rörande den internationella kommunistiska rörelsens allmänna linje” och i nio ”Kommentarer till SUKP:s CK:s öppna brev” 1963/64.⁴³ Den kan sammanfattas som följer:

1. SUKP är blint för imperialismens karaktär, som inte har förändrats och inte kan bliddas.
2. SUKP bygger på den fredliga övergången till socialismen, vilket är en ytterst osannolik variant.
3. SUKP tror sig kunna bevara freden genom överenskommelser med imperialismen.

⁴² Siffrorna från Ernest Mandel: ”Das chinesische Entwicklungsmodell - eine Alternative zum Stalinismus? i *Permanente Revolution* nr 1/2.

⁴³ På tyska i *Die Polemik...* Samtliga dokument finns också tidigare utgivna på svenska, men de är numera svåråtkomliga.

4. SUKP för en icke-revolutionär utrikespolitik.
5. SUKP vill ta över ledningen för de kommunistiska partierna och rörelserna.
6. SUKP erkänner inte Jugoslaviens kapitalistiska karaktär.
7. SUKP svärta ned Stalin, som förde en i stort sett riktig politik.
8. SUKP har slagit in på den revisionistiska vägen i inrikespolitiken. På en del punkter gäller denna kritik också andra partier, som följde Chrustjjevs linje.

Kritiken riktades främst mot Chrustjevgruppens politik gentemot imperialismen och dess behandling av frågan om Stalin. Det första stora angreppet mot inrikespolitiken, mot Chrustjevgruppens ställning i Sovjetunionen kommer inte förrän i den nionde kommentaren i juli 1964. Där hävdar man att det finns antagonistiska klasser och kapitalister i Sovjetunionen, ett privilegierat skikt (som bl a innehåller de "urartade bland de ledande funktionärerna"⁴⁴, men även explicit: "Denna klick (man syftar på Chrustjev, förf.) är inte något annat än den politiska representanten för den sovjetiska bourgeoisin och framför allt de privilegierade skikten av denna klass".⁴⁵ I december 1963 heter det emellertid: "... Sovjetunionen är en socialistisk stat".⁴⁶ Tolkningen av Chrustjjevs fall som en stor seger för marxist-leninisterna låter oss förmoda att KKP hoppades på en förändring av Sovjetunionens politik, en förändring som uteblev.

Mellan 1963 och 1968 betecknades SUKP som revisionistiskt, men frågan om dess klasskaraktär förefaller ännu inte ha lösts officiellt av KKP på ett entydigt sätt. 1970 citerar man emellertid två uttalanden av Mao Tse-tung från 1964, där han säger: "Att revisionismen kommer till makten betyder att borgarklassen kommer till makten. Sovjetunionen av i dag lyder under borgarklassens diktatur, en storbourgeoisins diktatur, en diktatur av den tyska fascistiska typen, en diktatur av Hitlertyp".⁴⁷

Sedan Tjeckoslovakien ockuperats av sovjetiska och andra trupper betecknas Sovjetunionen som socialimperialistiskt. Man drar slutsatsen att Sovjetunionens opportunism har övergått till "socialimperialism", socialistisk i ord, men imperialistisk i handling. Men enligt KKP:s uppfattning blev Sovjetunionen socialimperialistiskt innan inmarchen i Tjeckoslovakien, som man fördömde häftigt. Chou En-lai sade 1968: "den sovjetrevisionistiska renegatklicken degenererade för länge sedan till socialimperialister och socialfascister. Den sovjetrevisionistiska ledarklicken följer sedan länge den kontrarevolutionära politik, som syftar till världsherravälde genom amerikanskt-sovjetiskt samarbete".⁴⁸ På den 9:e partikongressen 1969 definierar man de fyra nya motsättningarna och Sovjetunionen utnämns därmed också i ett dokument från partikongressen till "folkens" huvudfiende tillsammans med USA.

1969 inträffar också incidenterna vid den sovjetisk-kinesiska gränsen. I mars samma år kommer det till väpnade sammanstötningar vid gränsfloden Ussuri, som främst gäller ön Chen Pao. Det rör sig här om gränser som fastställdes redan på den tsaristiska tiden, och som påtvingades Kina i orättvisa fördrag. Det tsaristiska Ryssland hade besatt stora delar av kinesiskt

⁴⁴ *Die Polemik...*, s. 487.

⁴⁵ *Die Polemik...*, s. 491.

⁴⁶ *Die Polemik...*, s. 334.

⁴⁷ *Leninism eller socialimperialism*, (KKP) s. 9.

⁴⁸ Tal av Chou En-lai på en mottagning på den rumänska ambassaden i Kina med anledning av den rumänska nationaldagen (23 augusti -68), i "Totaler Bankrutt des sowjetischen modernen Revisionismus", Peking 1968, s. 5.

territorium och införlivat det med den ryska statens område. Gränserna reviderades inte heller av Ryssland efter tsarismens fall. Ön Chen Pao utgör därför ett konfliktämne, eftersom bägge sidor här har olika åsikt om gränsens riktiga dragning. Kina har aldrig krävt att få tillbaka de av Tsarryssland erövrade områdena, men man har begärt förhandlingar. Ännu i dag är frågan olöst. Sedan Ussuri-händelserna står det stora truppstyrkor på bägge sidor om gränsen, särskilt på den sovjetiska. Kina hävdar sedan dess, att de ”nya tsarerna” i Kreml vill angripa och ockupera Kina.

Hur kom nu den nya bourgeoisin till makten i Sovjetunionen enligt Kinas åsikt?

1970 säger man: ”Under dessa omständigheter och efter Stalins död, gjorde Chrustjev, en kapitalistfarare vid makten som gömt sig i Sovjetunionens Kommunistiska Parti, ett överraskningsanfall i sin hemliga rapport. Han förtalade ondskefullt Stalin och med alla slags lömska manövrer roffade han åt sig parti- och regeringsmakten i Sovjetunionen. Detta var en kontrarevolutionär statskupp, som förvandlade proletariatets diktatur till borgarklassens diktatur. Den störtade socialismen och återupprättade kapitalismen”.⁴⁹ Det var alltså SUKP:s 20:e partikongress, som förde bourgeoisin till makten. Enligt KKP:s uppfattning är den bourgeoisin som härskar i Sovjetunionen en byråkratisk monopolbourgeoisin av ny typ, som kontrollerar statsmakten, har omvandlat ekonomin till en statsmonopolkapitalistisk ekonomi och är ytterst reaktionär. Den utövar en fascistisk diktatur, har tillfogat produktivkrafterna allvarliga skador och utövar också på kulturens område en borgerlig diktatur. Vad gäller nationalitetspolitiken konstaterar man: ”Nu har de sovjetiska revisionistiska nya tsarerna återupprättat den gamla tsarpolitiken att förtrycka nationaliteterna och infört sådana grymma åtgärder som diskriminering, tvångsflyttningar, uppsplittring och inspärningar för att förtrycka och förfölja de nationella minoriteterna. Sovjetunionen har åter blivit ’ett folkens fängelse’”.⁵⁰

Enligt KKP:s uppfattning är Sovjetunionen inte bara kapitalistiskt, utan också socialimperialistiskt, och detta sedan SUKP:s 20:e partikongress: ”Nu kan man klart se att huvudinnehållet i Chrustjev-Bresjnevclickens maktövertagande är att den socialistiska stat som Lenin och Stalin skapade har förvandlats till en socialimperialistisk makt, som dominerar andra”.⁵¹ ”De (Bresjnev & Co) har ökat sina militära utgifter vanvettigare än någonsin, ökat mobiliseringstakten och förberedelserna för angreppskrig och smider planer på att utlösa ett blixtkrig av Hitlermodell”.⁵² Vidare skulle de försöka utlösa ett världskrig. ”Sovjetrevisionismen” beskrivs såsom kännetecknad av ”stormaktschauvinism, nationell egoism och imperialistisk djungelpolitik”.⁵³

Sovjetunionen delar därmed platsen som huvudfiende med USA. Båda betecknas som ”supermakter”. Dessa supermakter kämpar med varandra om världshegemoni och utgör därför källan till oron i världen, heter det i kinesiska publikationer. ”Deras syfte är att tävla om världsherravälde. De både tävlar och samarbetar med varandra. Deras samförstånd tjänar syftet att ytterligare intensifiera tävlan. Kampen dem emellan är absolut och långvarig, medan deras samarbete är relativt och tillfälligt”.⁵⁴

⁴⁹ *Leninism eller Socialimperialism*, s. 9.

⁵⁰ a.a., s. 11 ”ett folkens fängelse” är ett Lenincitat.

⁵¹ a.a., s. 12.

⁵² a.a., s. 14.

⁵³ Ansatt av inre och yttre svårigheter och utan möjliga utvägar skickade den sovjetrevisionistiska renegatklickken trupper för att ockupera Tjeckoslovakien, i ”Totaler Bankrutt”, s. 62.

⁵⁴ Chou En-lai: ”Rapport till KKP:s tionde nationalkongress” i *Dokument* s. 13.

Vari består Sovjetunionens imperialistiska handlingar konkret? KKP svarar: Sovjetunionen har angripit Tjeckoslovakien, förtryckt de polska arbetarna, de har stora truppkoncentrationer vid gränsen till Kina, de har sönderstyckat Pakistan, stöder Lon Nol, de har blandat sig i Egyptens inre angelägenheter, de ockuperar Japans fyra nordöar, håller trupper på icke-sovjetiskt territorium, de har trängt in på Kanadas fiskevatten och sysslar med subversiv verksamhet överallt. Också i Vietnam för de enligt KKP en imperialistisk politik, eftersom de försöker vinna inflytande genom sina vapenleveranser. Artikeln ”Sovjetunionen – imperialism och supermakt. Påhitt eller fakta?” förebrår dem för att organisera militärblock, hota Västeuropa, ställa till med kapprustning, hänsynslöst demonstrera sin styrka på världshaven och skicka agenter för att utföra sabotage bl a till Bolivia, Colombia och Thailand.⁵⁵ Även i oktoberkriget skulle Sovjetunionen ha visat sig vara socialimperialistiskt, menar KKP, eftersom man försökte vinna inflytande i arabländerna, förbinda vapenleveranserna med villkor, företrädde åsikten att situationen i Mellanöstern hotade avspänningen och eftersom man kläckte vapenstillståndsavtalet tillsammans med USA. Deras mål är emellertid ännu mer avancerade: ”Ni, förbereder ett övertagande av Israel i framtiden, så att det från att ha varit allierat med ena supermakten blir allierat med den andra”,⁵⁶ anklagar Huang Hua sovjetunionen för i FN.

På sista tiden har det funnits en tendens att göra Sovjetunionen till ensam huvudfiende. Angreppen mot Sovjetunionen är häftigare, och de upptar också mycket större utrymme både i Peking Review och i officiella uttalanden. Exempelvis säger man i en ledare ”Renmin Ribao” och andra tidningar med anledning av Folkrepubliken 23-årsdag: ”den (man menar Sovjetunionens revisionistiska renegatklick, förf.) är ännu lömskare än den gamla sortens imperialistmakter och är därför ännu farligare”.⁵⁷ Det är ännu inte möjligt att avgöra om denna tendens kommer att ta överhanden.

IV Internationalen tog ställning till konflikten mellan KKP och SUKP i början av 60-talet. Den kritiserade skarpt att de sovjetiska specialisterna drogs tillbaka och att den ekonomiska hjälpen upphörde 1960 och stödde kritiskt KKP:s ståndpunkt. Medan IV Internationalen konstaterade att kinesernas ståndpunkt vad gäller frågan om krig och fred, övergången till socialismen, politiken gentemot imperialismen m.m. var riktigare (om än inte revolutionärt-marxistisk), så kritiserade den skarpt kinesernas inställning i Stalinfrågan, deras syn på Jugoslavien m.m. I dag har KKP på alla punkter en mer felaktig syn än 1963, vilket inte innebär att vi menar att 1963 års syn var korrekt.

Kinas inställning till Sovjetunionen utgår från att Sovjetunionen är kapitalistiskt och imperialistiskt. Därför försöker Kina i så stor utsträckning som möjligt isolera Sovjetunionen internationellt. Ännu i dag finns det inte någon verkligt genomarbetad teori som kan lämna minsta bevis för att kapitalismen skulle existera i Sovjetunionen. KKP har inte skrivit något sådant, och inte heller maoisterna runt om i världen har lyckats prestera något, trots alla sina ansträngningar.⁵⁸ En grundläggande analys skulle också snart stöta på problemet att det inte har skett några väsentliga förändringar sedan Stalintiden.

Hittills har Kina inte kunnat förklara hur en bourgeoisie kunde gripa makten på fredlig väg genom en partikongress i en 39 år gammal arbetarstat, eller varför arbetarklassen inte försvarade sig. Vari ligger egentligen Sovjetbyråkratins kapitalistiska karaktär? De fall av

⁵⁵ PR 42/73

⁵⁶ PR 43/73.

⁵⁷ PR 40/72.

⁵⁸ Se text artikeln i NRF nr 4/5 1972.

korruption och småkapitalistiska fasoner från enstaka byråkraters sida som anförs i polemiken om den allmänna linjen är visserligen ytterst skadliga och allvarliga, men de tillåter oss inte att dra några slutsatser om existensen av någon bourgeoisins diktatur. Förvisso finns det ett byråkratskikt i Sovjetunionen, som är bättre betalt och har många privilegier, men vari ligger dess kapitalistiska karaktär?

KKP hävdar, att det rör sig om en byråkratisk monopolbourgeois, som använder sig av staten – alltså en slags statskapitalism. Men var finns då konkurrensen, vilken är oumbärlig för kapitalismen? Enligt Marx är det otänkbart med en enda statstrust som omfattar alla kapitalen under kapitalismen, eftersom just konkurrensen är den drivande kraften bakom kapitalackumuleringen. En kapitalism utan konkurrens är otänkbar. Inte heller kopplingen av direktörernas arvoden till företagets räntabilitet kan i sig vara ett tecken på kapitalismens återupprättande, ty i så fall skulle man behöva visa att företagets vinst används kapitalistiskt, dvs återinvesteras på ett mervärdeskapande sätt. Förekomsten av marknads- och penningrelationer på vissa områden (mellan jordbruket och industrin, mellan arbetarna och staten) är inte heller något bevis för en återuppstånden kapitalism – båda företeelserna är oundvikliga i arbetarstatens inledande skede. (Men det är naturligtvis helt tokigt att tala om en ”socialistisk marknadsekonomi”.) KKP måste också visa oss vilken märklig kapitalistklass det är, vars enskilda kapitalister inte kan låta sitt kapital gå i arv utan rent av kan förlora det helt och hållet genom administrativa beslut.

Faktum är att det råder ett byråkratiskt system i Sovjetunionen, där byråkratin sitter på arbetarnas och böndernas ryggar. Denna byråkrati är ett privilegierat skikt – ingen klass – som utövar makten på grundval av landvinningarna från Oktober (socialiserade produktionsmedel och statligt monopol på utrikeshandeln). Den försöker utestänga massorna från produktionens planering och har skapat ett mycket differentierat lönesystem. Dess socialt konservativa karaktär har fått den att inleda en reaktionär utveckling också på kulturens och familjens område. Då dess ställning inte bara hotas av arbetarna, utan också av bourgeoisin – vilken vill återföra produktionsmedlen i privat ägo – spelar byråkratin en dubbel roll: å ena sidan försvarar den systemet och därigenom också Oktoberrevolutionens landvinningar mot bourgeoisin, å andra sidan försvarar den sin byråkratiska status mot massorna. Denna byråkrati bromsar produktivkrafternas utveckling på ett avgörande sätt och måste störtas i en politisk revolution. Därför måste vi bygga upp ett revolutionärt-marxistiskt parti i Sovjetunionen. Men eftersom Sovjetunionen är en byråkratiserad arbetarstat, måste revolutionärer försvara den mot imperialismens angrepp.

Enligt KKP:s syn förde Stalin emellertid en i stort sett riktig politik i Marx, Engels och Lenins anda. Men KKP:s kritik kan precis lika gärna tillämpas på Stalins Sovjetunionen. Löneskillnaderna var t o m ännu större. Korruption förekom också. Byråkratin härskade också på Stalins tid över proletariatet med hjälp av hemlig polis och koncentrationsläger. KKP kritiserar med all rätt Chrustjev- och Bresjnev-byråkraternas nationalitetspolitik. Men vem var det på den tiden som tvångsförflyttade folk? Vem var det som deporterade Krimtatarerna och Volgatyskarna? Det var Stalin, som förde en sådan politik mot dessa och andra folk, medan Bresjnevgruppens insats består i att den fortfarande vägrar låta dem återvända till sina hemtrakter. Kritiken har alltså i själva verket udden riktad mot Stalin, men eftersom kineserna försvarar Stalin – för att försvara sitt eget byråkratiska system – kan de inte nå fram till denna slutsats.

I ljuset av sin nuvarande analys av Sovjetunionens klasskaraktär har ju faktiskt Kina själv gjort en del misstag. Ätminstone fram till 1963 insåg man inte, att det hade utspelats en

kontrarevolutionär statskupp 1956, och Sovjetunionen betraktades fortfarande som en socialistisk stat. Så här sade Mao Tse-tung 1956 om SUKP:s 20:e partikongress, som senare betecknades som bourgeoisins maktövertagande: ”De sovjetiska kamraterna och sovjetfolket har handlat i enlighet med Lenins anvisningar. De har på kort tid nått strålande framgångar. På SUKP:s nyligen hållna 20:e partikongress utarbetade man också många riktiga politiska riktlinjer och brister i partiet fördömdes. Man kan med tillförsikt säga, att deras framtida arbete kommer att utvecklas synnerligen starkt”.⁵⁹ Dessutom stödde Kina de sovjetiska truppernas ingripande i Ungern, vilket ägde rum i oktober 1956, alltså flera månader efter kontrarevolutionens partikongress.⁶⁰ Vad är det för marxister, som inte ser en fullbordad kontrarevolution förrän efter flera år?

Eftersom påståendet att Sovjetunionen är kapitalistiskt inte stämmer, så kan slutsatsen att det är socialimperialistiskt inte heller stämma. De anförda bevisen för socialimperialismens existens rasar därmed samman, ty en sådan slutsats kan inte följa enbart av den sovjetiska upprustningen eller förekomsten av ett militärblock.

Den sovjetiska byråkratin handlar inte revolutionärt i sin utrikespolitik. I enlighet med sin natur måste den försöka förhindra varje ny seger för revolutionen. Dess ställning är beroende av ett oförändrat status quo. En revolutionär seger hotar den sovjetiska byråkratins ställning gentemot arbetarna och bönderna, vars kamp mot byråkratin skulle kunna stimuleras genom ett exempel på en verkligt revolutionär rörelse och arbetardemokrati. Den hotar också byråkratins kompromissande med imperialismen. Den skulle kunna förändra imperialismens hållning och påtvinga arbetarstaten en revolutionär, aktiv politik. Byråkratins konservativa natur gör att den måste bevara freden hemma och status quo i världen. Därför för den en kontrarevolutionär utrikespolitik. Den stöder visserligen de partier som står på Moskvas sida och inte utmanar kapitalismen alltför mycket. Ibland måste den t o m stöda en revolutionär rörelse som i Vietnam, för att rädda ansiktet eller inte låta imperialismen bli alltför stark. Men samtidigt måste den försöka få en sådan rörelse att göra eftergifter gentemot USA; samtidigt levererar den inte tillräckligt krigsmateriel – som i Vietnams fall – och framför allt inte det modernaste. Relationerna till imperialismen får absolut inte störas, och man föredrar alltid kompromisser i stil med 1954 års Genèveöverenskommelse om Indokina.

Inom den egna inflytelsesfären måste sovjetbyråkratin slå ned och hejda varje revolutionär utveckling. Invasionen av Tjeckoslovakien kom just därför, och den riktade sig mindre mot Dubcek-gruppen än mot de framväxande arbetarråden och den av byråkratin okontrollerade revolutionära utvecklingen. Men också sovjetarmén spelar en dubbel roll: å ena sidan avhåller den de kapitalistiska staterna från militär intervention, å andra sidan är den byråkratins instrument för att förtrycka arbetarna.

De fakta som Kina anger låter oss inte dra slutsatsen att Sovjetunionen för en social-imperialistisk politik. Förvisso är dess utrikespolitik kontrarevolutionär i åtskilliga fall, förvisso bedrivs den i stil med en stormakts. Även vi fördömer Sovjetunionens inställning i fråga om gränsregleringen med Kina. Men blotta existensen av ett militärblock och utskickandet av agenter kan vi inte kritisera. I fråga om vapenleveranser till länder i tredje världen kan

⁵⁹ Citerat efter ”SUKP:s CK:s öppna brev till alla partiorganisationer, till alla kommunister i Sovjetunionen” (14 juli 1963) avtryckt i *Die Polemik...*, s. 624. KKP försökte i sin första ”Kommentar” att i efterhand visa att man redan 1956 gick emot 20:e partikongressens linje, men man bestred inte riktigheten av detta och liknande uttalanden.

⁶⁰ Albanien var till 1968 medlem i Warszawa-pakten, ett militärblock under ”det socialimperialistiska” Sovjetunionens dominans.

man kritisera att Sovjetunionen levererar vapen till reaktionära länder, vapen som används för att bekämpa revolutionärer. Det faktum att övriga arbetarstater påtvingats en för dem ogynnsam form av ekonomisk arbetsdelning är en del av den byråkratiska politiken, men sovjetbyråkratin suger inte ut några länder genom vad vi menar imperialistisk exploatering. Påståendet att Sovjetunionen skulle hota Västeuropa och försöka göra Israel till sin allierade i Mellanöstern är så skrattretande, att inte heller Kina kan lämna några bevis för det.

Faktum är att nästan alla ovannämnda kännetecken på en ”socialimperialistisk” politik också stämmer in på Stalins politik. Stalin bär ansvaret för den för de östeuropeiska länderna ogynnsamma ekonomiska politiken, han bär ansvaret för världens uppdelning i intressesfärer på konferenserna under och efter andra världskriget, han slog den revolutionära rörelsen i utlandet i bojor, och redan på hans tid hörde de fyra öarna till Sovjetunionen och inte till Japan. Slutligen hjälpte han till att skapa Mellanöstern-problemet genom sitt godkännande av staten Israels bildande.

Resultatet av KKP:s felaktiga analys är en politik, som väddar till alla borgerliga regimer som är motståndare till Sovjetunionen. Kina försöker isolera Sovjetunionen, och försöker överallt tränga tillbaka det ryska och de Moskvatrogna partiernas inflytande. Resultatet blir att man stöder borgerliga regimer mot Sovjetunionen. Sålunda stödde Kina Numeiri, när denne slog ned och mördade hundratals eller rent av tusentals arbetare i Sudan. Anledningen till detta var att dessa arbetare var medlemmar i eller sympatiserade med ett kommunistparti som stödde Moskva. Därför stöder man också de västeuropeiska kapitalisternas enhetssträvanden, eftersom detta utgör en motvikt mot Sovjetunionen. Om någon, vem det vara må, uttalar sig mot Sovjetunionen och säger att det är imperialistiskt så stöder man honom genast eller publicerar en motsvarande presskommuniké i *Peking Review*. Resultatet blir att man överger klasständpunkten och börjar stöda borgerliga regimer.

I hur hög grad inställningen till Sovjetunionen utgår från nationalstatliga och byråkratiska hänsyn framgår av Kinas syn på Rumänien. Enligt KKP är Rumänien ett socialistiskt land. *Peking Review* talar om ”en broderlig revolutionär enhet med andra socialistiska länder – Albanien, Korea, Vietnam, Rumänien”.⁶¹ Med anledning av en rumänsk handelsdelegations besök i Kina sade vice-ministerpresident Li Hsien-nien: ”De kinesiska och rumänska folken har slutit ett djupt vänskapsförbund under sin långvariga revolutionära kamp. I kampen mot imperialismen och stormakternas strävan efter hegemoni har de alltid sympatiserat med och stött varandra. De vänskapliga förbindelserna mellan våra båda partier, länder och folk står på marxismen-leninismens och den proletära internationalismens grundval och har utvecklats oavbrutet de senaste åren”.⁶² Att man kallar Rumänien för ett socialistiskt land, samtidigt som man kallar DDR för ett kapitalistiskt land, kan inte ha någon annan förklaring än Rumäniens balanspolitik och dess goda relationer med Kina. KKP borde påvisa vari skillnaden mellan samhälls- och klasstrukturen i å ena sidan DDR och Sovjetunionen och å andra sidan Rumänien ligger. Vi skall bara tillägga att Rumänien fortfarande är medlem av Warszawa-pakten och COMECON, och att det var den första östeuropeiska staten som sökte och fann goda kontakter i västerled. Man behöver bara tänka på förbindelserna med Frankrike och på Nixons besök.

En omvärdering förefaller också vara på gång vad gäller Jugoslavien, som tidigare kritiserades särskilt häftigt av Kina. Det är emellertid för tidigt att säga något bestämt om

⁶¹ PR 43/72.

⁶² PR 48/73.

detta. Det enda uppenbara är att Jugoslaviens alliansfria politik mot – eller snarare med – USA och Sovjetunionen behandlas på ett mycket tillmötesgående sätt i Kina.

Redogörelsen för Kinas syn på Rumänien bekräftar fullständigt vad redan förändringarna i synen på Sovjetunionen antydde: Kinas analys av Sovjetunionens klasskaraktär är inte ett resultat av en marxistisk analys, utan den teoretiska rationaliseringen av byråkratins politik, som inte utgår från världsrevolutionens behov, utan från snäva nationalstatliga och byråkratiska intressen.⁶³

”Mellanzonens” andra del

Enligt K KP:s åsikt finns det mellan de socialistiska staterna och USA-imperialismen och socialimperialismen en mellanzon, som i sin tur är uppdelad: ”I dag finns det två mellanzoner i världen; den första delen omfattar Asien, Afrika och Latinamerika; den andra Europa, Kanada och Oceanien; till den andra hör också det japanska monopolkapitalet”.⁶⁴ Dessa mellanzoner är utsatta för USA:s angrepp: ”De amerikanska imperialisternas strategiska mål har varit att hugga till sig och dominera hela det område som ligger mellan Förenta Staterna och det socialistiska lägret, slå ned de förtryckta folkens och nationernas revolutioner, gå vidare till att förintade de socialistiska länderna, och sålunda lägga under sig alla folk och länder i världen, dess allierade medräknade att behärskas och förslavas av det amerikanska monopolkapitalet”.⁶⁵ Vi skall närmast ta itu med den andra mellanzonen. (I framtiden kommer KKP möjligen att göra de östeuropeiska länderna i Sovjetunionens inflytelsesfär till en tredje mellanzon).

Redan 1964 säger man: ”Länderna i den andra mellanzonen är av motsägelsefull natur. Deras härskande klasser är visserligen utsugare och förtryckare, men länderna lider själva under USA:s kontroll, inblandning och påverkan. Därför vill de frigöra sig från den amerikanska kontrollen. I detta avseende har de gemensamma drag med de socialistiska länderna och andra länders folk”.⁶⁶ Och: ”Även Europa, Kanada och andra länder är mot imperialismen. Imperialister gör till och med uppror mot imperialister, som general de Gaulles exempel visar”.⁶⁷ Arbetarklassen i de här länderna borde alltså i första hand kämpa mot USA-imperialismen.⁶⁸

Trots det har synen på de här ländernas politik genomgått en förändring i samma utsträckning som Kinas politik började bygga på teorin om socialimperialismen. Man hade bra kontakter med Frankrike och de Gaulle redan på 60-talet. Men man förde inte samma politik som nu, även om grunden redan fanns, vilket citaten från 1963/64 visar. Förhållandet mellan Kina och Japan och mellan Kina och Västtyskland var exempelvis dåligt. Mot slutet av 50-talet ökade visserligen handeln mellan Västtyskland och Kina och 1964 kom man till förhandlingar. Men dessa ledde inte till något resultat. Västtyskland betecknades som imperialistiskt, som en militaristisk stat, som rustade för nya aggressioner och förde en reaktionär politik på hemmaplanet. Dubcek anklagades för sina försök att närma sig Västtyskland, och Moskva-fördragen betecknades av Kina som ett stöd för Västtysklands aggressionspolitik. Japans roll i

⁶³ För analysen av Sovjetunionen se t ex: Arz/Sauer: *Zur Entwicklung der sowjetischen Übergangsgesellschaft*, del 1.

⁶⁴ Citerat efter Joachim Schickel: *China in der Welt*, München 1973, s. 114.

⁶⁵ *Ett förslag...*, s. 14.

⁶⁶ *Pekings Folkblad* den 21 januari 1964, citerat efter Schickel, s. 113.

⁶⁷ Se not 64.

⁶⁸ Se not 36.

Asien jämställdes i grund och botten med Västtysklands roll i Europa. Japan karakteriserades som en aggressiv, militaristisk stat, som USA-imperialismens hantlangare.

Sedan dess har det emellertid skett vissa förändringar. Enligt teorin om huvudfienden (som utgörs av "supermakterna") och i enlighet med sin utrikespolitik, som går ut på att försvaga Sovjetunionens ställning, stöder Kina staterna i den andra mellanzonen mot USA-imperialismen, men framför allt mot "socialimperialismen". Detta tar sig inte bara teoretiska utan också praktiska uttryck. Kina stöder i dag Västeuropas sammanslutning till en europeisk gemenskap (EG) och upprustningen av de västeuropeiska arméerna. Man lovordar Europas självständiga roll i internationella affärer. Hållningen till Europa och Frankrike framgår klarast av artiklar och tal med anledning av Pompidous Kinabesök i september 1973. I en artikel säger man:

"Under president Pompidous ledning bedriver den franska regeringen en självständig utrikespolitik: Den försvarar Frankrikes oberoende, gör motstånd mot stormakternas strävan efter hegemoni och stöder de västeuropeiska ländernas enhet. Den betonar, att Västeuropas försvar bör ha en egen karaktär. Den anser att den nationella självständighetens begrepp skall sättas främst och vägrar bli ett bihang till stormakterna. President Pompidou sade nyligen, att han var intresserad av att bygga upp och fördjupa förståelsen och kontakterna mellan Kina och Frankrike. Vi uppskattar denna politik och dessa förslag från den franska regeringens sida". Chou En-lai stödde EG och den franska upprustningspolitiken i sitt tal: "Ni (han menar Pompidou, förf) pekar dessutom på nödvändigheten att inneha självständiga ekonomiska, politiska och militära medel. Vi förstår och respekterar Er känsla i detta avseende. Vi menar, att alla länder som utsätts för aggression och hot bör ha rätt till egna försvarsmedel, för att säkerställa sitt oberoende". "Vi stöder alla folks rättmätiga kamp och även de västeuropeiska ländernas folk, när de sluter sig samman för att försvara sin suveränitet och sitt oberoende. Även vi anser, att Europas enhetssträvanden kan bidra till att förbättra situationen i Europa och hela världen, om de får framgång".⁶⁹

Hösten 1972 besöktes Kina av den japanska regeringschefen Tanaka, och Kina och Japan upprättade diplomatiska förbindelser. (Kina avstod då också från krigsskadestånd.) I de båda regeringarnas gemensamma uttalande heter det: "Normaliseringen av förbindelserna och utvecklingen av vänskapliga förbindelser mellan de båda länderna är av intresse för båda folken och samtidigt ett bidrag till avspänningen i Asien och säkerställandet av världsfreden".⁷⁰ Kina stöder också Japans krav på att få tillbaka de fyra nordöarna, som nu är i sovjetisk ägo.

Kinas förbindelser med Västtyskland har också "normaliserats". Efter CDU-politikern Gerhard Schröders besök reste Scheel till Kina, och i oktober 1972 upprättades diplomatiska förbindelser. Med anledning av detta påpekade utrikesminister Chi Peng-fei: "Båda sidor uttrycker sitt avståndstagande från maktpolitik och hegemonisträvanden. De anser, att förbindelserna mellan staterna bör vila på den fredliga samexistensens fem principer".⁷¹ Också inrikesminister Genscher var i Kina. Han hade ett "vänskapligt samtal" med Chou En-lai och ministern Wang Meng.⁷²

Folkrepublikens förbindelser med Kanada har fortsatt att förbättras, sedan man redan 1970 upprättade diplomatiska förbindelser. Premiärminister Trudeau besökte nyligen Kina. Med

⁶⁹ Alla citat från PR 37/73.

⁷⁰ PR 40/72.

⁷¹ PR 41/72.

⁷² PR 48/73.

Spanien åstadkoms diplomatiska förbindelser 1973. Även synen på Spanien tycks ha förändrats. Tidningen "Spartacus" skriver: "Enligt ett meddelande från nyhetsbyrån Reuter av den 11 mars överraskade Pekings Folkblad sina läsare med en artikel om Spanien. Med anledning av upprättandet av diplomatiska förbindelser med Francoregimen får vi veta följande om Spaniens historia: 1831 'avskaffades' monarkin (skall väl vara 1931, förf.), 1936 bildades en folkfront, och sedan 1939 är general Franco statschef. Man nämner varken den politiska striden om folkfronten, eller inbördeskriget och inte heller folkfrontens förräderi, som slutligen möjliggjorde den spanska arbetarrörelsens blodiga nederlag mot Franco".⁷³

Kina betonar de europeiska staternas och många andra länders kamp mot "supermakterna": "Inte bara i den första, utan också i den andra mellanzonen enas allt fler länder i olika former och på varierande nivåer i kampen mot den ena eller bägge supermakterna".⁷⁴ Ofta återges tal av västeuropeiska politiker som angriper Sovjetunionen okommenterade i Peking Review. Det samma sker med tal av västeuropeiska FN-delegater och med utdrag ur tidningsartiklar. Också i oktoberkriget försöker man värka fram en progressiv hållning från västeuropeisk sida: "Ottillfredsställda med de båda supermakternas exklusiva politik och maktpolitik i Mellanöstern och angelägna om arabiska oljeleveranser, intog de (man syftar på 'många västeuropeiska länder', förf.) en avvisande hållning till USA:s politik att stöda de israeliska sionisterna",⁷⁵ säger man i en artikel. Det faktum att vissa västeuropeiska regeringar vägrade låta amerikanska plan med vapen till Israel mellanlanda på sina flygplatser betraktas som ett bevis på USA:s isolering. I artikeln "Supermakternas rivalitet i Mellanöstern påskyndar Västeuropas enande" säger man: "Många borgerliga tidningar har klargjort den rysk-amerikanska så kallade avspänningens verkliga natur".⁷⁶

Vid andra världskrigets slut hade USA-imperialismen uppnått sin entydigt dominerande ställning. De "klassiska" imperialistmakterna – framför allt Frankrike och England – var trots segern över Hitler på nedåtgående. I ett stort antal länder måste de slå till reträtt. Frankrikes nederlag vid Dien Bien Phu och USA:s övertagande av Indokinakriget några år senare kan betraktas som den franska imperialismens abdikering.

Men nu har situationen återigen förändrats. USA-imperialismens dominans är anfränt, framför allt genom den ekonomiska utvecklingen i den kapitalistiska världen, men också på grund av USA-imperialismens oförmåga att föra kriget mot vietnameserna till ett segerrikt slut. Det internationella kapitalistiska systemet har hamnat i en kris: sedan den tyska recessionen 1966/67 har praktiskt taget varje kapitalistiskt land genomlidit åtminstone en kris. Marknaderna blir alltmer övermättade, efterkrigsboomen – som huvudsakligen framkallades av den tredje teknologiska revolutionen (i Västtyskland tillkommer naturligtvis en hel rad andra faktorer) – är förbi, profitkvotens fallande tendens blir åter allt tydligare. Inflationen kan inte längre sätta stopp för överproduktionen. Trots en inflationstakt på cirka 7 procent förekommer det arbetslöshet i de flest länder, och omfattande arbetslöshet i vissa länder. Till och med borgerliga institutioner, politiker och vetenskapsmän ser svart på framtiden.

Kapitalismens skärpta kris resulterar i växande inomimperialistisk konkurrens. Först gör den

⁷³ *Spartacus* 37 (Tidskrift för KJO Spartacus). Se också ledaren i *Folkets Dagblad* den 11 mars som finns översatt till engelska i den officiella kinesiska nyhetsbulletinen Hsinhua News (12 mars 1973). Liknande uttalanden gjordes vid ungefär samma tidpunkt till representanter för grekijuntan (Hsinhua News, 21 maj -73, se *Mullvaden* 11/73).

⁷⁴ PR 40/72.

⁷⁵ PR 48/73

⁷⁶ PR 49/73.

sig bara märkbar på det ekonomiska området, men på grund av statens intervention i ekonomin slår den över på den politiska nivån. Utvecklingen de senaste åren har lett fram till ett nytt styrkeförhållande mellan de imperialistiska staterna. I Europa har Västtyskland blivit starkare, i Asien Japan. Dollarns tillbakagång som den kapitalistiska världens ledande valuta är symptomatisk för USA-imperialismens försvagning. USA:s försämrade ekonomiska ställning och västeuropeiska (och japanska) varors ökade intrång på den amerikanska marknaden har tvingat USA till protektionistiska åtgärder (Nixons tal den 15 augusti 1971).

Mot bakgrund av den skärpta inomimperialistiska konkurrensen, kapitalismens sårbarhet för kriser och det internationella valutasystemets sönderfall försöker den europeiska bourgeoisin i Västeuropa. Detta dikteras av behovet att hävda sig gentemot den japanska och amerikanska konkurrensen, vilket inte någon enskild europeisk stat i dagens läge förmår. Även det franska och engelska kapitalet tvingades inse det. Framför allt sedan den västtyska kapitalismen blivit allt starkare har de fått sluta drömma om en självständig roll i världen eller om ett Europa under deras dominans. Det västeuropeiska kapitalet strävar nu långsamt men säkert mot en sammanslutning av staterna till ett block. När koncernernas sammanflätning på europeisk nivå redan är av stor omfattning, när den europeiska ekonomiska gemenskapen redan har bildats och utvidgats till EG, då är det dags att också utarbeta en gemensam politik. Inom ramen för de skärpta inomimperialistiska motsättningarna är det absolut nödvändigt för Västeuropa att uppträda starkt och enhetligt, inte bara på den ekonomiska utan också på den politiska och militära nivån.

Det är alltså kapitalisterna som har behov av sammanslutningen i EG. Hur kan man då som KKP tala om att folken sluter sig samman i allt större utsträckning? Sammanslutningen och stärkandet av de västeuropeiska länderna ligger inte i de västeuropeiska arbetarnas intresse. Ett starkt Västeuropa är inte på något sätt ett progressivt element. Det skulle bara få lättare att föra sin imperialistiska politik utåt och att upprätthålla klassfreden inåt. Hur kan man då välkomna Västeuropas sammanslutning till ett trusternas Europa?

De enskilda staterna i Västeuropa är fortfarande imperialistiska stater. Alias dessa länder – framför allt Västtyskland, Frankrike och England – exporterar kapital och varor till de koloniala och halvkoloniala länderna och deltar i utplundringen av dem. Alla dessa länder inklusive Japan suger ut de koloniala och halvkoloniala länderna genom det ojämna bytet. Dessutom är Frankrike och England fortfarande direkta kolonialmakter, som i praktiken inte erkänner folkens självbestämmanderätt. England håller fortfarande ett annat europeiskt land – Irlands norra del – besatt, och är där invecklat i militära sammanstötningar. Västeuropas enande kommer att underlätta denna politik.

Det är självklart att staterna i Västeuropa håller tal och rustar mot Sovjetunionen. Det har de gjort ända sedan sovjetstaten bildades 1917. Men Sovjetunionen och de östeuropeiska länderna är byråkratiserade arbetarstater. För de kapitalistiska staterna innebär detta, att man inte kan genomtränga en del av Europa med kapital och varor systematiskt, och att man därför måste tränga tillbaka dessa staters inflytande. Sagan om upprustningen för det ”fria västerlandets” försvar har redan vederlagts flera gånger. Efter andra världskriget har Sovjetunionen hittills inte angripit något land utanför sin egen inflytelsesfär i Europa. Hur kan man alltså vara för en militär förstärkning av Västeuropa? Armén är fortfarande trots allt ett instrument också för invärtes bruk, och därför förbättras arméernas utrustning ständigt. (Den västtyska arméns omstrukturering och nya utrustning bevisar det.) De västeuropeiska arméernas förstärkning riktas mot den västeuropeiska arbetarklassen.

De västeuropeiska staternas karaktär har inte förändrats. Är det inte tänkvärt, att kineserna

talar sig varma för ett starkt kapitalistiskt Europa i samma ögonblick som detta Europa i allt större utsträckning börjar undandra sig USA:s kontroll? Vad gäller Västeuropas Mellanösternpolitik, så är det naturligt att man är missnöjd med ”supermakternas maktpolitik”, och detta har en enkel orsak: man skulle själva vilja blanda sig i. Det är helt enkelt olika intressen i Mellanöstern, som ger upphov till olika politik. De västeuropeiska staterna har fört en annan politik gentemot araberna inte bara på grund av oljan, utan också för att öka sitt inflytande i arabländerna. Man kan t ex jämföra det västtyska kapitalets stora investeringar i Egypten med Västtysklands politik gentemot Sadat. Drar man slutsatsen att det kapitalistiska Europas politik skulle vara progressivare, eftersom den isolerar USA-imperialismen (och kanske rent av ”socialimperialismen”), bara för att man inte stödde Israel på samma sätt som USA, då bör man av USA:s inställning till Frankrike och England vid deras angrepp mot Egypten 1956 dra en liknande slutsats, fast tvärtom.

Det är inte den europeiska arbetarrörelsens uppgift att i första hand bekämpa USA-imperialismen. Kampen mot USA-imperialismen är nödvändig, men de västeuropeiska arbetarnas direkta fiende är den västeuropeiska imperialismen, och denna måste de bekämpa. Dagens västeuropeiska länder är inte några förtryckta nationer utan förtryckarnationer. Antiimperianismen i vissa länder i ”mellanzonens” andra del (t ex Kanada) är snarare en ideologi som utgår från de härskande klasserna än en form av antiimperialism. Den står därmed på samma nivå som ”antiimperialismen” hos kejsar Wilhelm II och socialdemokratin i kampen mot Ryssland 1914 (vi vill naturligtvis inte med detta säga, att de antiamerikanska Vietnamdemonstrationerna skulle vara av samma karaktär). En förtryckarnations nationalism har inte någon progressiv kärna. Det är en borgerlig ideologi. I förtryckta nationer kan nationalismen spela en progressiv roll i den mån den kan vrida kampens inriktning mot imperialismen. Endast i detta fall kan massornas nationalism också utveckla en dynamik som riktas mot kapitalismen.

I dag är det den europeiska arbetarrörelsens uppgift att bekämpa EG och bildandet av ett enat kapitalistiskt Västeuropa. Den revolutionära rörelsen gör sin internationalistiska plikt om den tvingar de europeiska imperialisterna att i praktiken erkänna folkens självbestämmanderätt. Stora delar av den brittiska arbetarklassen avstod från att rösta eller röstade mot Englands anslutning till EG, folkomröstningen. Det var ett riktigt steg. Nu står det helt klart, att Englands anslutning har lett till en sänkt levnadsstandard för britterna. Lika viktigt är det att motarbeta upprustningen och militarismen i Västeuropa. Mot koncernernas och trusternas Europa måste den kommunistiska rörelsen ställa kampen för Europas Förenade Socialistiska Stater.

Om den kinesiska utrikespolitiken verkligen ville tjäna arbetarrörelsen var den tvungen att stöda denna kamp, istället för att försvara EG och Västeuropas upprustning. Den måste revidera den teoretiska synen på dessa länder och överge den fredliga samexistensens politik.

”Mellanzonens” första del

Till ”mellanzonens” första del räknar KKP länderna i Afrika, Asien och Latinamerika. Eftersom vi redan i första avsnittet beskrev förhållandena i de här länderna, när vi kritiserade det kinesiska revolutions- och motsättningsschemat, skall vi här begränsa oss till en kort redogörelse för några karakteristiska drag i den kinesiska politiken samt till en undersökning av den konkreta politiken gentemot enskilda länder i denna zon.

Redan på 50-talet försökte KKP få till stånd samarbete med staterna i den tredje världen.

Bandungskonferensen 1955⁷⁷ och Kinas förbindelser med de alliansfria staterna och deras ledande politiker (Nehru, Sukarno, Nasser) är ett uttryck för dessa ansträngningar. De vidareutvecklades senare inom ramen för de afroasiatiska konferenserna. Ett resultat var 60-talets samarbete med Sukarnas Indonesien och med Pakistan. I Indonesien stödde Kina det Indonesiska Kommunistpartiets (PKI) linje. Detta parti, det starkaste kommunistpartiet i den kapitalistiska världen, hade gått in i Sukarnos regering och stödde honom enligt teorin om alliansen med den nationella bourgeoisin och revolution i etapper. Man hävdade, att hans regim hade två aspekter, en ”folklig” och en ”antifolklig”, där den första emellertid övervägde och utgjorde huvudaspekten. När den kontrarevolutionära kuppen kom 1965 var PKI helt oförberett, eftersom man inte hade mobiliserat massorna mot regimen. Kontrarevolutionen kunde därför slakta 100 000-tals arbetare och bönder, kommunister och sympatisörer. Händelserna i Indonesien är ett av den internationella arbetarrörelsens största nederlag, och Kina – som stödde PKI:s felaktiga politik och själv satsade på samarbete med Sukarno – har sin del av skulden.

På 60-talet stödde Kina emellertid vissa gerillafronter i asiatiska länder som var fientligt sinnade till Peking. Burma, Thailand och Filippinerna är tre exempel på detta. Den revolutionära kampen stöddes även verbalt, den kinesiska tonen var förhållandevis radikal.

Men nu satsar Kina allt på sin huvudmotsättningsteori och stöder den tredje världens länder och stater, eftersom dessa sägs vara motståndare till ”supermakterna”. Enligt kinesisk uppfattning sluter sig dessa stater allt starkare samman, för att bekämpa imperialismen. De börjar också genomskåda den: ”Asiatiska, afrikanska och latinamerikanska länder har gradvis genomskådat den sovjetiska revisionismens försåtliga avsikt (dvs avsikten att göra dessa länder ekonomiskt beroende, förf.)”.⁷⁸ Uttalanden av tidningar och politiker från dessa länder, som dessutom intressant nog ofta riktas mot Sovjetunionen, återges ofta gillande eller utan kommentar i Peking Review. ”I enlighet med ordförande Maos råd ‘eftersträva aldrig hegemoni’ står vi alltså på samma sida som de talrika små och medelstora länderna och sätter vårt hopp till världens folk”,⁷⁹ heter det i en artikel. I konsekvensens namn förespråkar Kina också en ökad upprustning av dessa länder. En del av Wang Ming-hsius tal på ett sammanträde med ett FN-utskott återges på följande sätt: ”Det skulle vara en mycket försåtlig plan att begära av utvecklingsländerna, att de skall avrusta och sorglöst ägna sig åt fredligt uppbygge. Utvecklingsländerna lider allvarlig brist på defensiva vapen”.⁸⁰

Eftersom vi redan i första kapitlet beskrev och kritiserade KKP:s teori i förhållande till den tredje världens stater och folk och till den revolutionära utvecklingen, skall vi nu redogöra för denna teoris följder för Kinas praktiska politik. Dessa följder framgår tydligast av politiken gentemot Ceylon, Pakistan och Sudan, och vi kan också se följderna av den fredliga samexistenspolitiken i Vietnampolitiken.

Vietnam

Efter den franska arméns nederlag vid Dien Bien Phu och Vietminhtruppernas framgångsrika offensiv återstod endast för den franska imperialismen att söka en politisk lösning på Indokinaproblemet. Der, skulle uppnås på Genèvekonferensen, som hölls den 26 april - 21 juli

⁷⁷ Det var på dessa konferenser som högerlinjen inom utrikespolitiken började föras fram på ett mer systematiskt och programmatiskt sätt (icke-inblandning, osv).

⁷⁸ PR 45/73.

⁷⁹ PR 48/73.

⁸⁰ PR 46/73.

1954. Samtidigt skulle man få slut på detta Indokinakrig. Konferensens resultat är känt: provisorisk delning av Vietnam, genomförande av fria val i hela Vietnam senast 1956, inga repressalier, ingen införsel av vapen, förbud mot upprättandet av militära stöddepåer.

Denna överenskommelse berövade Viet Minh segerens frukter. Dess trupper måste utrymma stora delar av Viet Minh-kontrollerat område. Avtalet genomfördes aldrig av staten Vietnam (Sydvietnam) och imperialistmakterna. Fria val hölls aldrig på grund av dessas motstånd, repressionen slog till i ökad omfattning. Fria val hade utan tvivel resulterat i en seger för Viet Minh. Den Demokratiska Republiken Vietnams (DRV) delegation föreföll vara klar över detta: den krävde att vapenstilleståndet skulle förbindas med ögonblickliga val i hela Vietnam, medan imperialistmakterna USA, Frankrike och England naturligtvis ville förhindra en sådan lösning. Varför gick DRV:s förslag, som skulle ha resulterat i ett Vietnam under Viet Minhs ledning, inte igenom, och varför fick vi i stället en överenskommelse, som gjorde det möjligt för USA att sätta sig fast i en del av Vietnam?

Förutom representanter för Viet Minh, den kejserliga regeringen i Vietnam, Frankrike, England, USA, Vietnam, Laos, Kambodja och Sovjetunionen deltog också folkrepubliken Kina i konferensen. Det var första gången landet deltog i en internationell konferens. Vilken politik förde man?

Kina spelade en viktig roll för Genèveavtalets tillkomst. Tillsammans med Sovjetunionen utövade man påtryckningar på DRV för att få dem att acceptera avtalet. Den kinesiska delegaten Chou En-lai godtog den franska regeringens ståndpunkt, att regeringen bestod av två faser – först den militära, sedan den politiska. Angående detta citerar Dick Roberts i en artikel⁸¹ följande avsnitt ur Pentagonpapperen: ”Mendes (dvs den franske premiärministern Mendes-France, förf.) påpekade här, att eftersom kriget nu varat i åtta år och fått lidelserna att flamma upp, skulle det dröja länge innan val kunde hållas... Chou gick med på att medla med Viet Minh och kräva att förhandlingarna påskyndades”. Följande avsnitt står som sammanfattning i Pentagonpapperen: ”Man måste konstatera att överenskommelsens omedelbara implikationer inte på något sätt (inte ens enligt CIA:s rapporter) återspeglade Viet Minhs styrka och kontroll i Vietnam vid tidpunkten för konferensen. Men det är lika viktigt att veta varför. Viet Minhs planer korsades inte så mycket av Västs motstånd eller förräderi som av de sino-sovjetiska påtryckningarna för att tvinga dem till samarbete... Tillsammans och var för sig tvingade Moskva och Peking Viet Minh till eftergifter. De båda viktigaste kommunistiska delegaterna, Chou En-lai och Molotov, spelade alltid huvudrollen, när ett ‘dödläge’ måste brytas genom försoningsinitiativ”.⁸²

Även Jörgen Horlemann och Peter Gäng måste här konstatera: ”Under Sovjetunionens och Kinas tryck accepterade DRV slutligen en delning av Vietnam med utsikter till val i hela Vietnam inom två år”.⁸³

Den fredliga samexistensens politik skördade alltså redan då sitt första offer.⁸⁴ Kinas Vietnampolitik förändrades emellertid inte heller i fortsättningen. När USA beslöt sig för att ingripa massivt och öppet i Vietnam eskalerade kriget först steg för steg, bland annat för att

⁸¹ Dick Roberts: ”[Nixons Kina-politik: En ny kontrarevolutionär taktik i Asien](#)”. Artikeln ursprungligen i *International Socialist Review*, mars 1972. Finns översatt till svenska i ett studiebreiv om USA-imperialismens strategi efter 1968 (SKI), s. 4.

⁸² Roberts, s. 4.

⁸³ Horlemann/Gäng: *Vietnam. Genesis eines Konflikts*. Frankfurt 1970, s. 75.

⁸⁴ Under tiden förefaller KKP företräda ståndpunkten att undertecknandet av Genèveavtalet var felaktigt. Enligt *New York Times* från 19 juni 1972 (citerat i *Intercontinental Press* 25/72) talade Chou En-lai i dessa termer.

man skulle kunna utröna Sovjetunionens och Kinas reaktioner. I Pentagonpapperen kan vi läsa följande om deras reaktion på bombningen av Nordvietnam efter Pleiku-intermezzot i februari 1965: ”Som CIA förutspådde i oktober 1964 blev de kommunistiska stormakternas ..., reaktion på USA:s begränsade vedergällningsattacker relativt återhållsam. Såväl Moskva som Peking utlovade genast och offentligt icke närmare specificerad hjälp till Hanoi ... ingen av de båda staterna talade om någon risk för öppen konflikt eller framställde de amerikanska handlingarna som ett hot mot ‘världsfreden’. Även om Pekings propaganda tog sig munnen full och föreföll krigisk, och även om man organiserade jättelika antiamerikanska demonstrationer i Kinas största städer, så undvek man omsorgsfullt att hota med en direkt kinesisk intervention ... Moskvas reaktion var till och med ännu mer dämpad.”⁸⁵

Nästan samtidigt, den 9 januari 1965, gjorde Edgar Snow en intervju med Mao Tse-tung. Den publicerades i något förkortat skick den 17 februari 1965 och senare också av västerländska tidningar. Snow själv ansåg att tillståndet att publicera intervjun berodde på att Mao därmed ville göra USA underrättat om Kinas åsikter, särskilt vad gäller Vietnamfrågan. Enligt Snow sade Mao bland annat: ”Kinas arméer skulle inte överskrida landets gränser för att slåss. Det var tydligt nog. Endast om Förenta Staterna 4 angrep Kina, skulle kineserna slåss. Var det inte uppenbart? Kineserna var strängt upptagna av sina inre angelägenheter. Att slåss utanför ens egna gränser var brottsligt. Varför skulle kineserna göra det? Sydvietnameserna kunde gå iland med sin situation”.⁸⁶ (I det här sammanhanget sade han också, att han inte trodde att USA skulle utvidga kriget till Nordvietnam.) Man kan föreställa sig effekten av dessa ord. Medan USA eskalerar kriget våldsamt, förklarar Mao Tse-tung att Kina inte skall göra något, så länge kinesiskt territorium inte angrips. Är det inte uppmuntrande?

Kinas verbala stöd till DRV och FNL har förvisso alltid varit mycket stort och mycket radikalare än Moskvas. Man genomförde också massdemonstrationer mot USA-imperialismen i Vietnam. Vi kan nämna det faktum, att Peking gav asyl åt Sihanoukregeringen efter Lon Nols kupp i Kambodja 1970 och i motsats till Moskva inte har erkänt Lon Nol. Men hur står det till med vapenhjälpen åt de vietnamesiska revolutionärerna?

I intervjun sade Mao Tse-tung enligt Snow: ” ... den vietnamesiska revolutionen fick också sina vapen av amerikanerna, inte av Kina”.⁸⁷ Kinas militära hjälp till vietnameserna uppgick enligt C L Sulzberger⁸⁸ till 145 miljoner dollar år 1967 och 75 miljoner dollar år 1971. Med tanke på den amerikanska krigföringen är detta ytterst små summor, även om man tar hänsyn till Kinas ekonomiska underutveckling.

Vi har redan tidigare beskrivit den negativa roll för den vietnamesiska revolutionen, som Kina spelade genom sin överksamhet vid terrorbombningarna av Hanoi och Haiphong mot slutet av 1972, genom sina påtryckningar på vietnameserna och Nixons inbjudan till Peking. Kineserna, som bara ser den vietnamesiska revolutionens närmaste mål som skapandet av ett oavhängigt, demokratiskt och neutralt Vietnam (vilket också FNL:s officiella program anger som målet), betraktar också Parisavtalet och den internationella Pariskonferensens beslut som en stor seger. ”Det överensstämmer inte bara med det vietnamesiska folkets nationella intressen, utan uppfyller också en önskan hos hela världens folk. Underskrifterna på Parisavtalet gjorde slut på Vietnamkriget”,⁸⁹ säger en ledare i *Renmin Ribao*. Det faktum att

⁸⁵ Roberts, s. 8.

⁸⁶ Snow, s. 219-20.

⁸⁷ Snow, s. 221.

⁸⁸ I *New York Times* 24, maj 1972 citerat efter Joe Hansens artikel i *Intercontinental Press* från 10 juli 1972.

⁸⁹ *PR* 10/73.

USA måste underteckna ett sådant avtal innebär enligt vår åsikt verkligen en seger. Men själva avtalet är bara en kompromiss. Vietnamkriget fortsätter definitivt, fast på en annan nivå. Thieu kunde aldrig genomföra detta avtal, och han har inte heller gjort det. Revolutionens uppgifter förblir olösta. Kinas (liksom Sovjetunionens) Vietnampolitik visar tydligt, vart den fredliga samexistenspolitiken leder. USA-imperialismen utvidgade kriget steg för steg, alltid avvaktande, för att se om man skulle stöta på internationellt motstånd. Hade Kina och Sovjetunionen garanterat Nordvietnam säkerhet och gjort det till en oantastlig beståndsdel av det "socialistiska lägret", så hade USA inte kunnat driva kriget så långt. Det är ingen nyhet att undfallenhet inför en angripare endast uppmuntrar honom att utvidga sina angrepp. Tillammans med anti-krigsrörelsen i USA och hela världen och i samarbete med DRV och FNL hade en hård linje från Kinas och Sovjetunionens sida kunnat få USA-imperialismen att avstå från bombningarna eller åtminstone begränsa dem. Leveranserna av de modernaste vapnen i tillräcklig utsträckning och stationering av kinesiska trupper i DRV vore två möjliga åtgärder.

I stället förklarade Kina öppet, att man inte skulle ingripa. Trots alla radikala fraser förblev den materiella hjälpen liten. USA:s eskalering besvarades inte, den doldes t o m genom Nixons Pekingbesök. DRV utsattes för påtryckningar. Vilken slags revolutionär utrikespolitik är det?

Ceylon

På Ceylon (det kallar sig Sri Lanka nu) avlöstes Senanaike-regeringen av Bandaranaike-regering 1970. Fru Bandaranaike och hennes parti, SLFP, bildade efter valsegern regering tillsammans-, med det reformistiska LSSP (ofta felaktigt betecknat som trotskistiskt) och det Moskvatrogna kommunistpartiet. Denna folkfrontsregering bars upp av massornas hopp. Den hade utlovat förstatliganden, en jordreform, kamp mot arbetslösheten och liknande. Som så ofta rann det omfattande reformprogrammet ut i sanden. I stället förstärkte regeringen repressionsapparaten och försökte slå ned arbetarkampen. Massornas levnadsstandard förbättrades inte. Arbetslöshetsproblemet, jordproblemet; allt förblev olöst.

En molotovcocktail som kastats in i USA-ambassaden blev regeringens förevändning att inleda en repressionskampanj mot JVP i mars 1971. JVP (Janatha Vimukhti Peramuna – Folkets Befrielsefront), som ofta betecknas som guevarister, är en revolutionär organisation, vars bas till största delen utgörs av studenter och arbetslösa ungdomar. När regeringen i mars 1971 försökte krossa JVP genom undantagslagar och arresteringar av dess ledare, stötte den på hårt motstånd. Den 5 april gjorde JVP väpnat uppror. I vissa områden lyckades de upproriska ta över kontrollen för en längre tid och bygga egna maktstrukturer. Arbetarna sympatiserade med de upproriska, men ingrep inte aktivt. Mot slutet av april lyckades regeringen slutligen slå ned upproret med hjälp av de mest brutala metoder. Därvid fick den hjälp av USA, Indien och Pakistan, som skickade militär hjälp. Sovjetunionen deltog också i upprorets krossande genom att skicka Mig-bombare.

Kina såg här en klassisk möjlighet att omsätta sina på huvudmotsättningsteorin baserade utrikespolitiska åsikter i praktisk verksamhet. De under Senanayakes regeringstid kyliga relationerna hade åter töats upp, och kineserna ville nu stöda Bandaranaike's "progressiva" regering. Men eftersom vissa "oförbätterliga" individer på Ceylon åter gjorde den underordnade motsättningen till huvudmotsättning och bekämpade den egna bourgeoisin (som varken kunde eller ville lösa jordfrågan eller uppnå oberoende av imperialismen), ställde sig Kina helt och hållet bakom Bandaranaike-regeringen och stödde den med ett stort lån.

Ceylonesiska tidningar publicerade ett brev från Chou En-lai till Bandaranaike, som åtföljde

en i maj lämnad kredit på över 155 miljoner sv. kr. I brevet sägs det bl a: ”Jag är tacksam mot Ers Excellens och den ceylonesiska regeringen för dess förtroende för den kinesiska regeringen, och för Era vänskapliga känslor för det kinesiska folket. Vänskapen mellan Kina och Ceylon ligger i båda folkens djupaste intresse och kan motstå prövningar. Den kinesiska regeringen och det kinesiska folket värderar högt vänskapen mellan våra båda länder. Det kommer aldrig att vara möjligt för någon med förstuckna motiv att utså splittring och sabotera våra vänskapliga relationer. I enlighet med ordförande Mao Tse-tungs läror, så har det kinesiska folket hela tiden kämpar mot ‘ultravänsterism’ och högeropportunism under sin långa revolutionära kamp. Det är glädjande att den kaotiska situation som skapats av en handfull personer – s k ‘guevarister’ – till vilka utländska spioner smugit sig, tack vare Ers Excellens’ och den ceylonesiska regeringens ansträngningar nu bragts under kontroll. Vi tror att dessa upprorsförsök, anstiftade av inhemska och utländska reaktionärer i avsikt att underminera det ceylonesiska folkets intressen, är dömda att misslyckas till följd av Ers Excellens’ ledarskap och det ceylonesiska folkets stöd och medverkan. Vi är helt överens med den korrekta inställning Ers Excellens hänvisar till: försvaret av det statliga oberoendet och vaktsamheten mot utländsk inblandning. Den kinesiska regeringen och det kinesiska folket beundrar denna inställning och stöder kraftfullt Ceylon i dess kamp för dessa mål. Som Ers Excellens väl känner till har den kinesiska regeringen konsekvent efterlevt de fem principerna om fredlig samexistens; den har aldrig blandat sig i andra länders inre angelägenheter och är också bestämd motståndare till att olika länder blandar sig i andra länders inre angelägenheter; i synnerhet till att utländska reaktionärer utnyttjar möjligheter till att genomföra en väpnad intervention. ... Vad gäller materiellt bistånd i övrigt (förutom det lämnade lånet, förf.) ber vi Er underrätta oss, om det finns något behov av sådant”.⁹⁰

Sedan ambassadtelegrammen från Peking till Ceylon offentliggjorts, skrev Frankfurter Allgemeine Zeitung: ”I den ceylonesiska huvudstaden har hittills hemlighållna dokument nått allmänheten. Dokumenten beskriver den kinesiska regeringens inställning till de senaste händelserna på Ceylon och i synnerhet till den revolutionära rörelse, som betecknas som ”Che Guevarister”. Den kinesiske regeringschefen Chou En-lai uttalade sig för ett massivt finansiellt och militärt stöd till den sittande Bandaranaikeregeringen på Ceylon och samtidigt fördömde han beslutsamt den latinamerikanske revolutionsidolen, förkämpen för ett våldsamt uppror, Che Guevara, och dennes idéer och handlingar. Den kinesiska ledningen har alltid avvisat sådana ider som Che Guevara predikade, förklarade Chou En-lai. Chou karakteriserade Che Guevara som äventyrare, vars teser stod i total motsättning till ordförande Maos revolutionära teori. ... Chou En-lai talade sedan desto längre om Che Guevara som person. Han hade alltid varit suspekt för den kinesiska ledningen. Peking hade aldrig betraktat Che Guevaras taktik som riktig, och Che Guevara hade aldrig fått kinesiskt stöd. Det som på Ceylon utgav sig för att vara en revolutionär Che Guevararörelse, var enligt Chou En-lais åsikt i verkligheten kontrarevolutionärt. Rörelsens anhängare handlar enligt en ultravänsteristisk taktisk princip, som emellertid bara är vänster till formen. Till sitt väsen är den kontrarevolutionär och syftar till att ‘vilseleda massorna’”.⁹¹

Lånet till den ceylonesiska regeringen på över 150 miljoner ceylonesiska rupier (155 miljoner kr) skall betalas tillbaka på tolv år efter tre amorteringsfria år.

Kinas politik i den här frågan gör varje kommentar överflödig. Den visar konsekvenserna av en politik, som bygger på strategin om huvud- och underordnad motsättning. Kina kurtiserade

⁹⁰ *New Left Review* nr 69.

⁹¹ *FAZ* nr 161 1971, citerat efter Schickel, s. 79-80.

en reaktionär regering, som inte genomfört några antiimperialistiska åtgärder, som inte försökt lösa den agrara frågan, som tvärtom förtryckt arbetarna och bönderna och terroriserat dem bl a genom ett flera månader långt undantagstillstånd. Kina bedrev en aktiv kontrarevolutionär politik.

Förtalet av Che Guevara kastat ytterligare ljus över den kinesiska ledningens byråkratiska karaktär. Che Guevara gjorde vissa misstag. Hans 'foco'-syn på gerillakriget ledde in i en återvändsgränd, och han fick betala misstaget med sitt eget liv. Men han hyste aldrig några illusioner om Latinamerikas borgerliga regimer, han förde en beslutsam kamp också mot den nationella bourgeoisin. Det faktum att Chou En-lai kritiserar Guevara på ett sådant sätt inför en kontrarevolutionär regering, bevisar att den kinesiska politiken knappast har något gemensamt med revolutionär marxism. Den trotskistiska rörelsen stödde de ceyloniska revolutionärerna mot regimen, och vi är säkra på att Che Guevara hade gjort detsamma.

Pakistan och Östbengalen

Pakistan bildades 1947 av två separata landområden. De båda delarna låg inte bara hundratals kilometer från varandra, de hade heller inte samma språk eller kultur. Delningen av den indiska subkontinenten var ett resultat av den engelska imperialismens herravälde i området. Mellan Väst- och Östpakistan (Östbengalen) rådde hela tiden ett speciellt utsugningsförhållande, som kombinerades med den imperialistiska utsugningen och exploateringen av arbetarna och fattigbönderna. Större delen av Östpakistanens industri tillhörde västpakistaniska kapitalister. De ekonomiska resurserna fördes över till Västpakistan, den utländska valutan strömmade åt samma håll. Östpakistanens inkomst per capita var lägre, priserna högre, lönerna lägre, arbetslösheten högre...

Denna ekonomiska utsugning av Östpakistan utgör bakgrunden till Ostbengalens kamp för självständighet, som kulminerade 1971. För att dämpa oron i det krisdrabbade Pakistan, utlyste militärdiktatorn Yahya Khan allmänna val. I valen i december 1970 vann Awamiförbundet, den svaga östpakistaniska bourgeoisins parti, nästan alla valkretsar i Östpakistan och en knapp absolut majoritet i hela Pakistan. Därmed hade Awamiförbundets ledare Mujibur Rahman praktiskt taget valts till regeringschef. Hans parti hade ett sexpunktsprogram, som innehöll kravet på inre autonomi för Östpakistan. Den västpakistaniska bourgeoisin ville förhindra detta, och dess representanter inledde segslitna förhandlingar med Mujibur Rahman. Politikerna fortsatte förhandlingarna, medan gatustrider bröt ut mellan väst- och östpakistaner i Östpakistan, och medan massorna allt ivrigare krävde inre autonomi eller rent av självständighet. Det gav Yahya Khan tid att sända trupper till Östpakistan. När förhandlingarna slutligen bröt samman, inledde trupperna sin straffexpedition. Östbengalen utropades till en självständig stat, medan 80 000 soldater anställde en massaker på befolkningen och dödade tusentals.

Awamiförbundet hade inte önskat självständigheten och förberedde inte befolkningen på kriget. Dess mål var att få en större del av kakan, och när självständigheten var oundviklig kämpade ledarna för ett kapitalistiskt, pro-indiskt Östbengalen. Trots det började det bildas militära förband, som blev allt starkare och åsamkade de västpakistaniska trupperna växande förluster. Dessa förband var Mukti Bahini (Awamiförbundets armé) och NLF (vänsterpartiernas armé). Den 21 november 1971 ingrep Indien i kriget, och detta angrepp ledde till kriget mellan Indien och Pakistan. Detta krig slutade med ett självständigt Östbengalen under Awamiförbundets ledning.

Kina hade goda förbindelser med Pakistan sedan mitten av 60-talet. Medan Indien försökte

ändra sin gräns till Kina med våld,' slöt Pakistan ett gränsavtal med Kina 1963. Ett pakistanskt flygbolag var det första i ett kapitalistiskt land, då det 1964 öppnade en flyglinje till Kina. Folkrepubliken gav också räntefria lån till Pakistan. Mot slutet av 1970 fick Pakistan ekonomisk och militär hjälp för 200 miljoner dollar. Överenskommelser om kinesiska vapenleveranser fanns sedan länge.

Hur ställde sig nu Kina i konflikten om Östbengalen?

Kina stödde inte självständighetsrörelsen i Östbengalen. Kinas inställning till problemet framgår klart av ett brev från Chou En-lai till Yahya Khan. *Le Monde* skrev: "Den 12.4 publicerades ett brev från Chou En-lai till general Yahya Khan, i vilket den kinesiska premiärministern uttrycker 'sin djupa oro' över situationen i Pakistan, men inte har någon sympati till övers för de bengaliska separatisterna och ännu mindre fördömer den pågående blodiga repressionen. Tvärtom förklarar Chou En-Lai: 'Vi är övertygade om att situationen i Pakistan åter kommer att normaliseras, tack vare de kontakter som Ni och Era medarbetare knyter och tack vare alla Era ansträngningar. Pakistans enhet och enheten mellan folken i Ost- och Västprovinserna är en grundläggande garanti för att landet skall överleva och uppnå välstånd och makt. Man måste skilja folkets stora massa från en handfull människor, som bara tänker på att sabotera Pakistans enhet'. Inledningsvis formuleras en princip: 'Det som händer i Pakistan angår bara pakistanerna, och någon inblandning i denna konflikt är inte tillåten'".⁹²

Östbengalerna mejades inte bara ned med kinesiska vapen; västpakistanskt provianteringsflyg fick också flyga över kinesiskt territorium och mellanlanda på kinesiska flygplatser.

I kriget mellan Indien och Pakistan utnämnde Kina Indien till angripare med målet att stycka sönder ett suveränt land, nämligen Pakistan. Indiens påstående att man ville hjälpa Östbengalen att uppnå nationellt oberoende, betecknades som en förevändning för ett krig mot Pakistan, vars regering upprepade gånger hade betonat, att den eftersträvade en politisk lösning på Östbengalenproblemet. Att Indien stöddes av Sovjetunionen betecknades som ytterligare ett bevis på Sovjetunionens "socialimperialism". I Kinas uttalande heter det: "Kriget mellan Indien och Pakistan är ett krig mellan aggression och motstånd mot aggression, en kamp mellan splittringsförsök och motstånd mot splittring, en kamp mellan omstörtning och motstånd mot omstörtning. Vi anser, att man inte kan vara neutral i frågan om aggression och motstånd mot aggression, splittring och motstånd mot splittring, omstörtning och motstånd mot omstörtning".⁹³

Maoisterna har hävdad, att Kina inte stödde självständighetsrörelsen i Östbengalen, eftersom den var borgerlig och beroende av Indien. Dessutom stödde Kina revolutionärerna i Bengalen genom sitt försök att låta Pakistan sköta sina egna angelägenheter. Dessa påståenden är troförlöjningar rakt igenom.

Awamiförbundet var faktiskt borgerligt och beroende av Indien. Efter självständighetsförklaringen var dess mål att skapa en kapitalistisk stat med intima förbindelser med Indien. Men det fanns också en oberoende rörelse, de socialistiska arbetar- och bondeorganisationernas rörelse. Vänsterorganisationerna hade sina egna väpnade förband, den Nationella Befrielsefronten, NLF, och försökte genomdriva sitt eget program. Dessa trupper växte i styrka på landsbygden och i städerna under kampens gång. Naturligtvis saknades den avgörande faktorn, det revolutionära marxistiska partiet, med vars hjälp den nationella och sociala

⁹² *Le Monde* 71-04-14.

⁹³ *PR* 51/71.

befrielsekampen kunde ha förts till ett segerrikt slut. Även vi hade varit glada, om det hade funnits ett sådan parti före självständighetskampen. Tyvärr fanns det inte. Men konsekvensen är naturligtvis, att det därför måste byggas upp i själva självständighetskampen.

Awamiförbundet desorganiserade massorna och förberedde dem inte för kampen. Det visste att självständighetskampen snabbt kunde utveckla ett socialistiskt perspektiv. Det visste att så snart de östbengaliska arbetarna och bönderna väl var beväpnade, skulle de knappast vilja ersätta den västpakistanska bourgeoisins utsugning med den indiska och den egna bourgeoisins utsugning. I den nedåtgående kapitalismens epok har den nationella kampen en tendens att växa över i en socialistisk revolution, i synnerhet om det revolutionära partiet för en riktig politik. Även om detta parti inte existerar, så har det goda möjligheter att växa fram ur själva kampen. Resultatet kan bli att kampen för nationellt självbestämmande binds samman med kampen för en agrar revolution och för en arbetar- och bondestat och slutligen också med kampen för upprättandet av proletariats diktatur.

I Östbengalen fanns det stora möjligheter för en sådan omvandling. Just därför ingrep Indien i kriget. Den indiska bourgeoisin hade också problem med de miljontals flyktingar från Östbengalen, som tillsammans med den olösta nationella frågan i Indien – särskilt Västbengalenproblemet – kunde ha blivit ett verkligt konfliktunderlag. Det viktigaste för Indien var emellertid att få till stånd en Awami-kontrollerad regering, dels för att skapa en beroende regim och dels för att sätta stopp för kampens dynamik och ett eventuellt maktövertagande från vänsterns sida. Sedan Awamiförbundet hjälpts upp i sadeln har det faktiskt också gått till attack mot vänsterns och det var till och med tvingat att göra det, ty Bangla Deshs sociala problem är olösta.

Marxister bedömer inte ett krig efter vem som sköt första skottet eller gick till angrepp först, utan i första hand efter de krigförande regimernas karaktär. Därför är det felaktigt att ställa sig på Pakistans sida i kriget mellan Indien och Pakistan. De indiska trupperna kämpade för ett av Indien beroende kapitalistiskt Bangla Desh regerat av Awami-förbundet. De pakistanska trupperna kämpade för ett av Pakistan beroende kapitalistiskt Östbengalen, med vilken status det vara månne. På bägge sidor var kriget alltså ett reaktionärt krig, varför såväl ”Ned med kriget” som ”Förvandla bourgeoisins krig till ett krig mot bourgeoisin” var de riktiga parollerna.

”Om vi skall tala om nationellt självbestämmande här, då skulle Östbengalens folk själv fått lösa sina egna problem”⁹⁴, sade Chiao Kuan-hua i FN. Helt riktigt. Men varför tar då Peking bara ställning mot Indien, inte mot den pakistanska bourgeoisin? Väst- och östpakistan var bara en stat, aldrig en nation. Om Östbengalens folk har självbestämmanderätt, då har inte heller den pakistanska bourgeoisin rätt att lägga sig i. Man kan överhuvudtaget inte tala om någon sönderstyckning av Pakistan i ordets egentliga mening.

Hade Kina verkligen velat stöda Östbengalens kamp för självständighet, hade man velat omvandla kampen till arbetarnas och böndernas kamp för nationell frigörelse från varje beroende (även av Indien) och till en kamp för social frigörelse, hade man velat hjälpa till att överflygla Awamiförbundet i kampen, då skulle man ha fört en helt annan politik. Man skulle ha upphört med det ekonomiska och militära stödet till Yahya Khan och erkänt Östbengalens självbestämmanderätt. Man skulle ha fördömt kriget mellan Indien och Pakistan som ett krig mellan två kontrarevolutionära parter och stött och beväpnat den vänsterinriktade motståndsrörelsen i Östbengalen.

⁹⁴ Chiao Kuan Huas tal.

Kinas politik gynnade bara reaktionen. Yahya Khan kunde ställa till med en massaker som trotsar all beskrivning, Awami-förbundet kunde fortsätta att vilseleda massorna. Det som verkligen låg bakom Kinas utrikespolitik var dess önskan att inte riskera sina goda förbindelser med den pakistanska militärregimen genom en revolutionär utrikespolitik.

Sudan 1971

Sommaren 1971 krossades kommunistpartiet i Sudan. Numeiri-regimen hade inlett sin häxjakt på vänstern långt tidigare. Såsom anhängare av nasserismen försökte Numeiri bygga upp en stark nationalstat. Därför måste han stöda sig på militären och småborgardömet. Alla industrialiseringsåtgärder måste emellertid genomföras under regeringens kontroll och varje form av massrörelse måste röjas ur vägen.

I motsats till Egyptens kommunistparti hade det sudanesiska partiet hela tiden bevarat en relativt självständig ställning gentemot regimen. Det kritiserade också det egyptiska kommunistpartiets upplösning i Nassers Arabiska Socialistunion. I sitt försök att bygga upp en nationalstat var den sudanesiska militärledningen hänvisad till kommunistpartiets och fackföreningarnas stöd för vissa åtgärder. (Dess ställning försvagades också genom de svartas kamp i södra Sudan.) Så småningom måste den emellertid bemöta det växande trycket från massorna, för att ostört kunna integrera ekonomin i den övriga arabvärldens ekonomi.

Den 19 juli 1971 genomförde vänsterorienterade officerare en kupp. Regeringen hävdade att kuppen hade iscensatts eller stötts av kommunistpartiet, vilket med tanke på partiets tidigare historia är ytterst osannolikt. I regeringens motkupp blev tusentals kommunister mördade, fängslade och torterade. Det starkaste kommunistpartiet i arabländerna krossades. Bland de mördade fanns också dess ledare Khalig Maghoub. Numeiri-regeringen, förklarade, att den skulle förinta varje kommunist eller anhängare av kommunistpartiet.

Militärregimen i Sudan hade bra förbindelser med Sovjetunionen. Den hade handels- och militäravtal med COMECON-staterna. Hur förhöll sig Kina till slakten på tusentals medlemmar av kommunistpartiet och fackföreningen i Sudan?

Le Monde lämnar följande meddelande: ”I Khatum förklarade den sudanesiske utrikesministern i onsdags i en intervju med AFP, att Sudan inom 15 dagar skulle underteckna ett avtal med Folkrepubliken Kina om olika utvecklingsprojekt. Dr Khalid tillkännagav också, att han hade tagit emot den kinesiska ambassadören i Khatum på onsdagen. Denne hade gett honom den kinesiska regeringens svar på det budskap, som general Gaafar al Numeiri, Sudans statschef, hade tillställt dem. I detta svar, förklarade ministern, ‘bekräftar den kinesiska regeringen sitt stöd till Sudan, för det första i vår kamp för att bevara vårt oberoende mot alla påtryckningar och för det andra för vårt lands utveckling i självständighet’. Avtalet, som inom kort skall undertecknas i Peking, utgör en del av hjälpprogrammet på 45 miljoner dollar (vägar och textilfabriker)”.⁹⁵

I december 1972 besökte en sudanesisk regeringsdelegation Kina. Vid det tillfället talade Chou En-lai om de vänsterorienterade officerarnas kupp som en utländsk subversiv komplott. Men stolthet tryckte Peking Review sedan av den sudanesiske vicepresidenten general Abbas’ tack: ”Kära vänner, jag måste här säga att vårt folk och våra revolutionära ledare alltid kommer att vara stolta över det kinesiska folkets, dess militanta ledares, kamrat Mao Tse-tung och hans stora partis modiga hållning. De stod beslutsamt på vårt folks och vår revolutions sida under den gemena sammansvärjningen och de påföljande dagarna. Med samma känsla av

⁹⁵ *Le Monde* 71-08-13.

beundran och stolthet skall vi också nämna Ert ekonomiska och militära stöd till den Demokratiska Republiken Sudan. Då folk som sade, sig vara våra vänner inte stödde oss, fick Ert stöd ett positivt och viktigt inflytande på vår revolution, när det gällde att krossa förrädarna, lakejerna och en handfull kriminella personer i vårt lands sydliga del”.⁹⁶

Trots en viss grad av oberoende var Sudans kommunistparti på en Moskvatrogen linje. Kina tycks ha utgått från att en kupp, som påverkades av detta kommunistparti, var skadlig. Sovjetunionen betecknades ju som socialimperialistiskt, och då är bara konsekvent, om man betraktar de Moskvatrogna kommunistpartierna som socialimperialismens agenturer. En kupp av vänsterofficerare eller rent av ett maktövertagande från det sudanesiska kommunistpartiets sida hade alltså skapat en av ”socialimperialismen” beroende stat. I jämförelse med en sådan stat betraktar Kina Numeiris Sudan som progressivare, eftersom det – enligt KKP – deltar i den tredje världens kamp mot imperialismen (och ”socialimperialismen”). Alltså var det bra och inte dåligt att Sudans kommunistparti krossades.

Vi skall förtydliga konsekvenserna av denna bevisföring. Låt oss anta att den franska Vänsterunionen – som bestod av kommunistpartiet, socialistpartiet och radikalpartiet – hade fått majoritet i parlamentsvalen 1972 och kunnat bilda regering. Det franska kommunistpartiet hade utan tvekan fått ett kraftigt inflytande i denna regering. Om reaktionära militärer då hade iscensatt en kupp, vem skulle ha fått Kinas stöd? Måste de inte, i enlighet med sin analys, stöda militärkuppen, ty skulle inte det franska kommunistpartiet försöka göra Frankrike beroende av ”socialimperialismen”, medan landet nu för en så tapper kamp mot USA:s och Sovjetunionens imperialism? Kinas politik gentemot Sudan visar i vilken hög grad KKP-ledningen gett upp varje form av klasständpunkt.

Det finns fler exempel på vart Kinas utrikespolitik leder. Vi, skall bara nämna ytterligare två.

Också shahen av Iran tillhör enligt Pekings åsikt förkämparna för nationell självständighet, som man måste stöda. Visserligen kom han i själva verket till makten genom en militärkupp mot Mossadegh som följde en mer oberoende kurs, visserligen behärskas landet av säkerhetspolisen, visserligen svälter bönderna, kapitalisterna och storgodsägarna styr och ställer hänsynslöst, kommunister förföljs, torteras och mördas systematiskt, men – tillsammans med några andra länder har shahen höjt oljepriserna. På en bankett utbringade vicepremiärministern Li Hsien-nien ”en skål för den iranska regeringens och det iranska folkets framgångar under ledning av Hans Kejsrerliga Höghet, shahinshahen, i försvaret av statens suveränitet, skyddet av nationens resurser och landets uppbygge”.⁹⁷ Efter att ha räknat upp framgångarna för hans folk under shahens ledning, säger han på ett annat ställe: ”Den kinesiska regeringen och det kinesiska folket önskar Er av hela sitt hjärta nya framgångar i fortsättningen”.⁹⁸ De iranska kommunisterna delar i varje fall inte denna åsikt. De betraktar shahen som ledaren mot folket, hans regim som reaktionär och pro-imperialistisk. De betecknar den som imperialismens vakthund vid Persiska Viken.

Ett färskt exempel på Kinas fredliga samexistenspolitik är Chile, där militärregeringen erkändes nästan omedelbart efter kuppen, genom att man inte avbröt de diplomatiska relationerna och i praktiken kastade ut den chilenska folkfrontens ambassadör från Kina. Antagligen menar Kina att man bättre gagnar de chilenska arbetarnas och böndernas motstånd

⁹⁶ PR 52/71. Se också Chou En-lais tal som citeras i *Kina-rapport* nr 15/71, s. 40-41. Han sade bl a ”Detta år har den sudanesiska regeringen och folket segerrikt slagit ned en utländsk omstörtningssplan”.

⁹⁷ PR 37/72.

⁹⁸ Se not 21.

genom detta dåd än genom en avvisande hållning till militärregimen.

Kina avvisar tanken på en International

Målet för en arbetarstats utrikespolitik kan bara vara att främja den världsrevolutionära processen. Även KKP vill enligt egen uppgift främja denna process genom Kinas utrikespolitik. Hur ställer man sig nu till ett instrument för världsrevolutionen? Hur ställer sig KKP till en international, i vars politik också Kinas utrikespolitik skulle kunna integreras?

KKP tillerkänner den Kommunistiska Internationalen (den 3:e Internationalen) en positiv roll för skapandet av en del kommunistiska partier. Men: "När de kommunistiska partierna hade mognat och situationen i den internationella kommunistiska rörelsen blev mer komplicerad, upphörde nödvändigheten och samtidigt möjligheten av en fortsatt centraliserad ledning genom Komintern. Exekutivkommitténs presidium förklarade i ett beslut 1943, där man föreslog att den Kommunistiska Internationalen skulle upplösas: 'Eftersom både det interna och det internationella läget blivit mer komplicerat, kommer man att stöta på oövervinnerliga hinder, om man vill lösa de frågor arbetarrörelsen står inför i varje enskilt land med hjälp av ett internationellt centrum.' Historien visar, att detta beslut var realistiskt och riktigt".⁹⁹

På ett annat ställe säger man: "Under de nuvarande konkreta förhållandena, då det inte finns och inte heller bör finnas någon central ledning som Komintern...".¹⁰⁰ Och: "Relationerna mellan olika broderpartier kännetecknas av att varje enskilt parti slår vakt om sin självständighet och samtidigt solidariserar sig med alla andra".¹⁰¹

Enligt KKP:s åsikt var det alltså riktigt att upplösa Komintern 1943, och det är inte heller nödvändigt med en ny international 1964. Vi betvivlar inte att KKP fortfarande håller fast vid denna ståndpunkt, så mycket mer som de inte lyft ett finger för att bilda en international, utan snarare minskat sina omsorger om de maoistiska grupperna i den kapitalistiska världen.

Kommunistiska Internationalen bildades 1919. Den hade som mål att såsom den proletära handlingens international bidra till revolutionens seger i den kapitalistiska världen och skapa en internationell rådsrepublik som ett första steg på vägen mot det klasslösa samhället. På den Kommunistiska Internationalens första kongress antogs riktlinjer, där det heter: "Internationalen, som underordnar de sk nationella intressena under den internationella revolutionens intressen, förkroppsligar den ömsesidiga hjälpen mellan proletariatet i olika länder, ty utan ekonomisk och annan ömsesidig hjälp kommer proletariatet inte att vara i stånd att organisera det nya samhället".¹⁰² Den Kommunistiska Internationalen hade alltså även uppgiften att sammanföra den dialektiska enheten mellan stödet till revolutionen i de kapitalistiska länderna och försvaret av bolsjevikernas Ryssland i en strategi för världsrevolutionen.

Komintern degenererade emellertid tillsammans med den sovjetiska arbetarstaten. På grund av Sovjetunionens underutveckling och isolering samt genom brister i den subjektiva faktorn växte det fram en byråkrati, som satte sig som ett skikt ovanpå proletariatet. Byråkratin övergav kampen för världsrevolutionen och anammade den på teorin om socialism i ett land baserade nationalistiska och byråkratiska politik, som Stalin och hans efterföljare bedrev. Den kapitalistiska världens kommunistpartier genomgick också en degenereringsprocess, som ett resultat av SUKP:s enorma tyngd, förstärkt av det ekonomiska och politiska läget i den

⁹⁹ *Die Polemik...*, s. 371.

¹⁰⁰ *Die Polemik...*, s. 375.

¹⁰¹ *Die Polemik...*, s. 376.

¹⁰² *Der 1. Kongress der Kommunistischen Internationale, Protokoll*. Hamburg 1921 (Reprint), s. 192.

kapitalistiska världen och den bristfälliga subjektiva faktorn. Komintern förvandlades alltmer till Stalins och den ryska byråkratins kommandocentral. Den angloryska kommittén, den opportunistiska politiken i Kina 1927, Kominterns felaktiga syn på fascismen i Tyskland och dess kapitulation inför den och slutligen folkfrontspolitiken visar degenereringens omfattning. Nederlaget i Tyskland 1933 var i praktiken liktydigt med Kominterns politiska död, särskilt som man inte drog några lärdomar av nederlaget.

1943 likviderade Stalin Komintern formellt. Internationalen var inte längre till någon nytta för hans utrikespolitik. Stalin och byråkratin behövde samarbeta med de kapitalistiska länderna i väst mot Nazityskland, och kommunistpartierna i väst underordnade sig villkorslöst de borgerliga manövrerna, hela tiden under förevändning att göra allt för segern över Hitler.. På konferenserna i Teheran, Potsdam och Jalta förhandlade Stalin med västmakterna om världens uppdelning, och där hade han inte behov av ett Komintern, som kanske skulle ha förskräckt de västerländska politikerna och satt stopp för samarbetet. Resultatet av de västeuropeiska kommunistpartiernas och Sovjetunionens efterkrigs politik är känt: nederlaget i Grekland, folkfronten i Frankrike...

KKP stöder upplösningen och citerar ytterligare en mening i beslutet. Det internationella läget är mer komplicerat, sägs det. Därför behöver vi ingen international. Proletariatet i de olika länderna har alltför olika uppgifter att lösa, framför allt på grund av världskriget, sägs det i en annan (inte citerad) del av förklaringen. Vi känner igen argumentationen. Delar av socialdemokratin använde sig av den under första världskriget. Dessa socialdemokrater företrädde då åsikten, att en international bara var meningsfull i fredstid, i krig gick den inte att använda. (De kom emellertid fram till något annorlunda slutsatser.)

Tydligen betraktar KKP fortfarande argumentationen för beslutet om upplösning som giltig. Man förnekar ju fortfarande behovet av en international. Tydligen är situationen fortfarande alltför "komplicerad" för en international.

Ja, svarar vi, situationen är ännu mer komplicerad än tidigare. Just därför är en international desto nödvändigare för den kommunistiska rörelsen. Den ekonomiska sammanflätningen är mycket starkare i dag än för 50 år sedan, de multinationella trusterna spelar en mycket viktigare roll. Den politiska och militära sammanflätningen har också blivit mycket viktigare. Kapitalet är bättre organiserat internationellt. Å andra sidan har den revolutionära utvecklingen i en del av världen stor betydelse för andra delar. Det framgår klart av sambandet mellan den revolutionära rörelsen i Vietnam, USA-imperialismens intervention, antikrigsrörelsen i USA, det ekonomiska och politiska läget i USA och antikrigsrörelsen i hela världen.

I dag är det nödvändigare än någonsin att härleda den nationella politiken och taktiken från en internationell strategi, som förmår att greppa världskapitalismen och de byråkratiserade arbetarstaterna i deras helhet. Den revolutionära processens totalitet kan bara förstås internationellt. Skapandet av en internationell organisation, som ett svar på kapitalismens internationella karaktär och dess samband med övergångssamhällena gör det möjligt att omsätta de internationella erfarenheterna i en strategi, på vars grundval sektionerna måste välja sin taktik i enlighet med respektive stats särdrag. En internationellt sammanflätad situation kräver ett internationellt organiserat medvetande. Just den uppgiften har den proletära revolutionens världsparti.

Men tillbaka till utrikespolitiken, utgångspunkten för våra betraktelser. Det dialektiska sambandet mellan uppbygget och försvaret av en arbetarstat och den socialistiska

revolutionen kan bara förverkligas av en international. Uppbygget och försvaret av en arbetarstat är en del, men enbart en del, av världsrevolutionens utveckling och framväxt. Varje aspekt av arbetarstatens politik – och i detta sammanhang är utrikespolitiken viktig – är en del av den världsrevolutionära politiken och utgör ett frontavsnitt i kampen mot kapitalet. Vilken roll man skall tillmäta detta frontavsnitt och hur den konkreta politiken skall föras där, kan bara avgöras inom ramen för en internationell strategi, och en sådan kan bara formuleras internationellt. För att man skall kunna genomföra en riktig politik också på detta frontavsnitt måste det alltså finnas en international, som kan tilldela utrikespolitiken dess rätta plats. Internationalens ledning måste vara oberoende av arbetarstatens revolutionära ledning i den betydelsen, att strategin bestäms av internationalen som helhet. Ett större inflytande för arbetarstatens kommunistiska parti får bara vara resultatet av styrkan i dess revolutionära politik (liksom bolsjevikpartiet fram till 1923 var det inflytelserikaste partiet i Komintern, utan att använda den som kommandocentral). Det får aldrig vara resultatet av ett ledningsanspråk, som grundar sig på de felaktiga föreställningar om socialismen i ett land eller uppbygget av arbetarstaten som den primära uppgiften.

Förutsättningen för en revolutionär utrikespolitik är existensen av en Kommunistisk International¹⁰³ (naturligtvis en verklig Kommunistisk International, inte Stalins Komintern från slutet av 20-talet). Endast en sådan gör det möjligt att ge utrikespolitiken dess rätta plats. Eftersom KKP tar avstånd från denna förutsättning, måste dess politik också bli felaktig, mätt med revolutionära mått. Naturligtvis är det inte ett banalt misstag. Det har sina rötter i KKP:s, ledningens och det kinesiska samhällssystemets karaktär. Om detta kommer vi att få säga mer längre fram.

En högersväng i utrikespolitiken?

Kinas utrikespolitik sedan 1970/71 sätts ofta i samband med fraktionskampen inom KKP. Vad beror denna politik på? Är det en högersväng?

Den kinesiska utrikespolitikens fundament är byråkratins herravälde på basis av den förstatligade industrin och det kollektiverade eller statliga jordbruket. Redan när folkrepubliken proklamerades var KKP ett byråkratiserat parti, som inte fungerade och arbetade enligt den demokratiska centralismens principer. Arbetarna och bönderna har inte några maktorgan i städerna, på fabriker eller jordbruksenheter. KKP avstod helt från att mobilisera arbetarklassen vid makterövringen, och man har aldrig försökt bygga upp arbetarråd. Byråkratin har inte bara en mängd politiska privilegier – monopol på politiken för att vara exakt – utan också materiella privilegier, ett faktum som inte heller kulturrevolutionen gjorde slut på (löneskillnaderna har knappast blivit mindre). Den byråkratiserade styrningen av ekonomin har åsamkat landet stora förluster – t ex under det stora språnget, men även senare – jämfört med vad en revolutionär arbetarmakt kunde ha åstadkommit.

Det byråkratiska herraväldets grundval har inte förändrats sedan 1949. Därför har Kina faktiskt aldrig kunnat föra en verklig revolutionär utrikespolitik. Inställningen till händelserna i Ungern 1956, Bandungkonferensens innehåll, de på 50-talet formulerade principerna för den fredliga samexistens, rollen på Genèvekonferensen om Indokina 1954, förhållandet till Sukarnos Indonesien, inställningen till Vietnamfrågan 1965 och samförståndet med Pakistan bevisar det – helt bortsett från att grundvalen för utrikespolitiken, synen på den världsrevolu-

¹⁰³ Det duger inte att komma med argumentet att bolsjevikerna fram till mars 1919 i så fall inte förde en revolutionär utrikespolitik. Under denna period var bolsjevikerna en del av en internationell rörelse och arbetade hela tiden för att grunda den Kommunistiska Internationalen.

tionära processen, inte heller på den tiden var revolutionär.

Dessa exempel motsägs emellertid av andra: det aktiva ingripandet i Koreakriget, det aktiva stödet till gerillagrupper i vissa asiatiska länder, det mer utpräglade verbala stödet till revolutionära rörelser.

Gåtans lösning ligger huvudsakligen i imperialismens inställning till Kina. På 50- och 60-talet vägrade den erkänna folkrepubliken, byggde upp militära stödjepunkter runt Kina, stödde Chiang Kai-sheks regering på Taiwan och betraktade denna som den enda regeringen över hela Kina. Slutligen vägrade man också folkrepubliken sätta i FN. På den tiden måste Kina reagera mer militant – naturligtvis främst verbalt – än Sovjetunionen i utrikespolitiken. Men även på den tiden uttryckte man ofta sin beredskap att nå en förlikning med imperialismen. Sedan dess har imperialismens hållning till Kina förändrats. Inte så att den på lång sikt skulle avstå från att tränga tillbaka eller överflygla arbetarstaten (även om den är byråkratiserad), men den har insett att det är bättre att kompromissa med Kina, för att kunna utnyttja kinesiska påtryckningar på revolutionära rörelser och skapa eller utvidga handelsförbindelser. Imperialismens förändrade inställning, som visade sig på 70-talet, är naturligtvis också ett resultat av imperialismens förändrade ställning i världsmåttstock, USA-imperialismens försvagning, Västeuropas och Japans ökade styrka, den annalkande ekonomiska krisen, den skärpta inomimperialistiska konkurrensen.

Kina svarade positivt på imperialismens vilja till samarbete. Detta är bakgrunden till den förändrade utrikespolitiken. Man kan visserligen tala om en viss högersväng, men bara i betydelsen av en sväng inom en byråkratisk och nationalistisk politik. Den nuvarande politikens alla väsentliga element fanns redan i den tidigare politiken, och det såväl i praktiken – utrikespolitiken 1949-70 och även KKP:s politik före 1949 – som i teorin (vilket bevisas av Maos skrifter och Polemiken om den allmänna linjen). Imperialismens ändrade inställning har inte avspeglats mekaniskt och utan brytningar i Kinas utrikespolitik, liksom inte heller den förändrade tik inställningen till Sovjetunionen – främst ett uttryck för de båda byråkratiernas olika behov – försiggick helt oproblematiskt. I bägge fallen kom det till meningsmotsättningar inom KKP om vilken linje man skulle slå in på i utrikespolitiken, visserligen inte så att en fraktion därvid skulle ha företrätt en verkligt revolutionär linje. Frågan om Liu Shao-chis och Lin Piaos inställning bör aktualiseras här. I bägge fallen framstår KKP:s byråkratisering i ett betecknande ljus, eftersom varken Liu eller Lin fick tillfälle att själva föra fram sina åsikter, varför man bara kan försöka gissa sig till dem.

Det verkar ha funnits skillnader mellan Liu Shao-chi-fraktionens och Mao-fraktionens linje också vad gäller frågan om utrikespolitiken. Hur som helst stod de inte i centrum för motsättningarna inom KKP under kulturrevolutionen. I centrum stod snarare de inrikespolitiska frågorna (som vi inte skall gå in på här). Liu Shao-chis politik betraktas ofta som mer ”högerviden” än Mao-fraktionens, så ock på utrikespolitikens område. I själva verket talar inget för att det är riktigt. Visserligen finns det indicier för att Liu-fraktionen inte ville fördjupa brytningen med Moskva, och att den hade en annan inställning även till Vietnamfrågan. Liu spelade en tongivande roll i politiken gentemot Sovjetunionen 1960-65. Det kan alltså inte vara tal om att han ville slå in på en Moskvatrogen kurs i stil med Kinas politik i början av 50-talet. Men förmodligen ville han nå fram till ett samförstånd i vissa frågor, kanske också i Vietnamfrågan, för att möjliggöra en gemensam politik i vissa fall. Förmodligen vände han och hans fraktion sig också mot tendensen att göra Sovjetunionen till huvudfiende nr 2. Snow förefaller bekräfta antagandet om de båda fraktionernas olika inställning till Vietnamfrågan. I samband med Mao-intervjun från 1965 säger han: ‘Maos direkta konsta-

terande, att Kina inte skulle ingripa i Vietnam, förutsatt att kinesiskt territorium inte utsattes för angrepp, förutsäg en politik som kanske inte helt och fullt godkänts av centralkommitténs majoritet under ledning av Liu Shao-chi vid den tiden”.¹⁰⁴

Eftersom Lin Piao försvinnande sammanfaller med den av Kina sedan 1970-71 inledda utrikespolitiska linjen, har det förekommit omfattande spekulationer om motsättningarna inom KKP i denna fråga. Även de kinesiska meddelandena talar om att Lin skulle ha motsatt sig ”ordförande Maos revolutionära linje i utrikespolitiken”. Det förefaller emellertid inte ha varit kärnan i motsättningarna mellan Mao/Chou En-lai-fraktionen och Lin Piao-fraktionen. Troligtvis var det också här de inrikespolitiska frågorna som stod i förgrunden. På den 10:e partikongressen kommer Chou En-lai med följande beskyllningar mot Lin Piao och Chen Po-ta: de motsatte sig att revolutionen fördes vidare under proletariats diktatur; de ansåg att produktionens utveckling var huvuduppgiften efter den 9:e partikongressen; de hade på nytt fört fram tesen, att den inre huvudmotsättningen inte var den mellan proletariatet och bourgeoisin, utan den mellan det avancerade socialistiska systemet och de underutvecklade produktivkrafterna. Dessa teser stod de för innan den 9:e partikongressen.¹⁰⁵ (Vi bortser från påståendena att de ville upprätta en fascistisk diktatur och att de hade slagit in på den kapitalistiska vägen.)

Utrikespolitiskt förebrådde man Lin Piao och Chen Po-ta för följande: ”Internationellt sett ville de kapitulera inför den sovjetrevisionistiska socialimperialismen och alliera sig med imperialismen, revisionismen och reaktionen för att bekämpa Kina, kommunismen och revolutionen”.¹⁰⁶ Lin-fraktionen anklagas alltså hela tiden för högeravvikelser.

Det har cirkulerat fantastiska historier om Lin Piao försvinnande. Historien om kuppöversöket är en. Det är naturligtvis inte uteslutet att Lin Piao försökte utnyttja armén, för att driva igenom sin linje: armén hade spelat en mycket viktig roll för kulturrevolutionens inledning, genomförande och avslutning och den dominerade revolutionskommittéerna. Frågan om arméns roll var säkert också en aspekt av meningsmotsättningarna, men historien om kuppen med tillhörande detaljer framstår som allt annat än trovärdig och påminner allra mest om stalinistiska lögnen. Hur som helst har arméns roll nu blivit mycket mindre.

Lin Piao kopplas delvis samman med ”ultravänsteristiska” strömningar. Man påstår, att ”16 maj-rörelsen” (denna bildades under kulturrevolutionen och framträdde med full styrka 1967, då som en nästan ”ultravänsteristisk” rörelse. Se Fjärde Internationalen nr 1-2/74) dominerade utrikespolitiken för en tid eller t o m att den höll utrikesministeriet besatt, och samma grupp skulle också ha lett stormningen av den brittiska ambassaden. (Kanske döljer den sig också bakom massdemonstrationerna utanför andra ambassader och demonstrationerna till stöd för vissa revolutionära strider?)

Ibland hävdas det att Lin Piao stod i förbindelse med denna grupp eller att han skyddade den. Det finns faktiskt inte något som talar för att Lin Piao stod för en ultravänsteristisk linje – vad man nu menar med det – i utrikespolitiken. Han anklagas för högeravvikelser i utrikespolitiken och inte heller den inrikespolitiska linje som Chou En-lai tillskriver honom kan väl betraktas som ultravänsteristisk.

Vissa detaljer talar för att Lin Piao ville föra en liknande utrikespolitik som Liu Shao-chi.

¹⁰⁴ Snow, s. 199.

¹⁰⁵ Varför skrevs det då in i KKP:s stadgar, att Lin Piao var Maos efterträdare? Hade Mao kanske än en gång i årtal, liksom i fallet Liu Shao-chi, samarbetat med en ”kapitalistfarare” utan att veta om det?

¹⁰⁶ Chou En-lais rapport i *Dokument...*, s. 8.

Både de kinesiska påståendena att han skulle ha velat kapitulera inför ”socialimperialismen”, och det angivna flyktmålet – han påstås ha försökt fly till Sovjetunionen med flygplanet – tyder på att Lin Piao förespråkade en viss avspänning med Sovjetunionen eller åtminstone var kritisk till dess utnämning till huvudfiende. Det skulle vara helt logiskt för en linje, som å andra sidan avvisade alltför stora eftergifter mot de kapitalistiska staterna och en alltför intim allians med den tredje världens länder. Dessa båda aspekter samverkade antagligen också i Liu Shao-chis ställningstaganden. Det faktum att Lin Piao befann sig i Mao-fraktionen under kulturrevolutionen skulle då peka på att de inrikespolitiska frågorna stod i förgrunden vid denna tidpunkt (liksom senare), och att fraktionen inte byggde på någon gemensam linje i utrikespolitiken. Mao-fraktionen formulerade sina utrikespolitiska åsikter mycket långsamt.

Den utrikespolitiska linjen utgör en sammanhängande linje sedan 1970, men den innebär inte något grundläggande brott med Kinas tidigare teori och praktik på området. Utrikespolitiken har alltid vilat på den kinesiska nationalstatens byråkratiska hänsyn, som ibland gav utrymme åt ett visst stöd åt revolutionära rörelser i länder som var fientligt sinnade till Kina. Nu är även den tiden förbi. Kinas utrikespolitik syftar till bevarandet av status quo, en allians med borgerliga regimer i den tredje världen och i ”mellanzonens” andra del samt till skapandet av en zon, bestående av stater som inte är fientligt sinnade till Kina i Asien. Det har till och med de borgerliga politikerna i alla läger förstått.

Den politiska revolutionen och dess utrikespolitiska uppgifter

Utrikespolitikens grundval är alltid den politik som förs inom landet. Endast analysen av samhällsstrukturen kan leda till en verklig analys av utrikespolitiken och möjligheterna att förändra den. Men å andra sidan är det fullt möjligt att inom vissa gränser dra slutsatser om den härskande klassen och de politiska grupperingarna ur ett lands utrikespolitik. En proletär stats utrikespolitik skiljer sig ju när allt kommer omkring på ett grundläggande sätt från en kapitalistisk stats utrikespolitik.

Analysen av Kinas utrikespolitik möjliggör bara en slutsats: den politiska makten i Kina utövas av en byråkrati på basis av den socialiserade industrin och det kollektiverade jordbruket, dvs på basis av arbetarstatens landvinningar. Den enda möjligheten till en grundläggande förändring av utrikespolitiken i revolutionär riktning ligger i störtandet av byråkratin och upprättandet av en verklig proletär diktatur, arbetardemokrati, genom en politisk revolution.

KKP och den byråkratiska regimen kan inte förändras genom reformer. Det framgår inte minst av de senaste årens fraktionsstrider. Partiet har för länge sedan upphört att fungera enligt den demokratiska centralismens principer. Val av högre organ genom lägre organ, frihet till kritik inom partiet, frihet till tendensbildning, enad handling utåt, dessa och andra beståndsdelar av en bolsjevikisk organisation är frånvarande i KKP. Det framgår både av partistadgar och av praktiken. Varken Liu Shao-chi eller Lin Piao – för att inte tala om andra och mindre kända partimedlemmar – fick tillfälle att redogöra för sina annorlunda uppfattningar på en partikongress eller att lägga fram sin plattform för medlemmarna.

När olika strömningar och grupper inom de Röda Gardena, under den på byråkratiskt sätt uppifrån startade kulturrevolutionen, allt häftigare angrep hela det byråkratiska systemet och började slå ett slag för den proletära demokratin, hindrades deras fortsatta agitation och verksamhet av Mao-fraktionen tillsammans med Folkarmén. Ett angrepp på hela byråkratin,

alltså även Mao-fraktionens privilegier, måste naturligtvis kvävas i sin linda, eftersom dess dynamik kunde ha lett till en politisk revolution.

En politisk revolution i dagens Kina innebär: avskaffande av minoritetens byråkratiska privilegier; upprättandet av proletär demokrati genom skapandet av råd (sovjeter) på alla nivåer; planering av den socialiserade industrin, det kollektiverade och förstatligade jordbruket och hela ekonomin genom raden, vars högsta organ är arbetar- och bonderådets nationella kongress, vilken ställer upp den nationella planen; åsikts-, press- och församlingsfrihet på den proletära demokratis grund; rätt att bilda partier, som står på arbetarstatens och dess legalitets grundval; rätt att bilda oberoende fackföreningar. Den politiska revolutionen, vars genomförande kräver ett nytt, verkligt bolsjevikiskt parti i Kina, måste också slå in på en revolutionär linje i utrikespolitiken, där bolsjevikernas politik 1917-23 är ett exempel.

Utrikespolitiskt anser vi inte att samtliga relationer med kapitalistiska stater skall avbrytas och att ett revolutionärt krig mot det imperialistiska lägret skall inledas. Men vi står för en politik, som främjar världsrevolutionen. Det innebär:

– Slut på den hemliga diplomatin. Arbetarstatens förhandlingar med de kapitalistiska staterna måste vara öppna för massorna. Båda parternas krav måste offentliggöras. Förhandlingar måste utnyttjas till revolutionär propaganda, som Brest-Litovsk-förhandlingarna. Förhandlingarnas karaktär måste redovisas för massorna. Om undertecknade fördrag är resultatet av utpressning, som arbetarstaten måste acceptera på grund av sin svaghet, så måste man säga det öppet.

– Arbetarstatens politik måste integreras i en revolutionär international. Endast en international kan ge utrikespolitiken en riktig målsättning och tilldela den dess rätta plats i en internationell strategi för världsrevolutionen. Endast en international kan på ett effektivt sätt försvara arbetarstaten mot imperialismens angrepp genom en samordnad mobilisering av arbetarklassen i de imperialistiska länderna.

– Även relationerna med de kapitalistiska staterna måste utnyttjas som vapen. Alla diplomatiska förbindelser och handelsförbindelser måste prövas noggrant. Inget kapitalistiskt land erkänner i praktiken den fredliga samlevnadens fem principer. Diplomatiska förbindelser och handelsförbindelser måste tjäna arbetarstatens uppbygge och får inte lägga hinder i vägen för den revolutionära rörelsen i det andra landet. Det kan inte vara arbetarstatens mål att upprätta diplomatiska förbindelser med alla kapitalistiska stater. Ibland kan det vara bättre att inleda handelsförbindelser med dem, men vägra att upprätta diplomatiska förbindelser.

– Alla revolutionära rörelser måste få stöd. Den internationella revolutionära rörelsen måste få materiellt stöd och politiskt understöd. Förbindelser med kapitalistiska stater får inte hindra detta stöd. Ju större framsteg den revolutionära utvecklingen gör, desto bättre för arbetarstaten. Detta innebär att man också måste stöda arbetar- och bonderörelser i tredje världen och upphöra med samarbetet med de borgerliga regimerna i de här länderna.

– I vissa frågor måste man bilda en enhetsfront med samtliga arbetarstater, vare sig de är byråkratiserade eller inte. Trots allvarlig kritik mot SUKP och Sovjetunionen, måste man bilda enhetsfront i bestämda frågor. T ex garantier för ömsesidigt försvar i händelse av ett imperialistiskt angrepp och gemensamt handlande för materiellt och politiskt stöd till revolutionära rörelser. Det sistnämnda skulle ha varit mycket verksamt i Vietnams och Indokinas fall.

Detta är vårt politiska alternativ till Kinas utrikespolitik. Vi begär inte att man skall avbryta

alla förbindelser med kapitalistiska stater, som det ofta påstås. Den kinesiska ledningen kan inte reformera sig själv, inte heller under trycket från massorna. Det är riktigt, att Kinas nuvarande utrikespolitik kan förändras utan en politisk revolution. Det är inte alls uteslutet, att man om några år åter börjar närma sig Sovjetunionen och börjar föra en hårdare politik gentemot länderna i den s k tredje världen. Detta är också beroende av vilken fraktion som tar överhanden i KKP. Den nuvarande fasen med en relativt konsoliderad byråkrati är ganska bedräglig. I verkligheten finns det fortfarande spänningar inom byråkratin. I ett sådant system är de oundvikliga. Det är möjligt, att man om några år har en ledning, som följer en utrikespolitisk kurs av Liu Shao-chis eller Lin Piaos typ. En genuint revolutionär utrikespolitik är emellertid otänkbar utan en politisk revolution.

Maoisternas dilemma utanför Kina

KKP har knappast lämnat något bidrag till den revolutionära strategin för de imperialistiska länderna, och sedan länge försöker man inte analysera situationen ens. Peking Review talar väldigt lite om arbetarkampen i de imperialistiska staterna. Maoisterna¹⁰⁷ i de här länderna har därför alltid haft ett ensidigt förhållande till Kina, nämligen att skriva under på allt. Det var relativt enkelt, så länge Kina fortfarande uppträdde fraseradikalt, höll stödet till regimerna i den tredje världen inom rimliga gränser och ännu inte erkändes av imperialismen. Men när Kinas utrikespolitik alltmer börjar likna Sovjetunionens, och när man allt oftare började värdera andra stater, så blev det genast mycket svårare.

De iranska maoisterna måste t ex fråga sig, hur de skall ställa sig till shahen, som ju enligt KKP:s åsikt är folkets ledare och står i spetsen för landets kamp för oberoende. Skall de iranska maoisterna ge shahen sitt stöd eller inte? Kina går i bräschen för det kapitalistiska Europas enhet och rekommenderar upprustning av de västeuropeiska staterna. Skall de västeuropeiska maoisterna rekommendera att EG stärks och utvidgas, liksom att armén upprustas?

KBW svarar: ”Den kinesiska utrikespolitikens ovillkorliga stöd för Europas enande kan inte innebära, att de västeuropeiska kommunisterna skall stöda sin imperialistiska bourgeoisie: deras uppgift är att leda arbetarklassen i kampen mot den egna bourgeoisin och påskynda denna bourgeois fall, genom att avslöja och bekämpa dess reaktionära avsikter”.¹⁰⁸ För KBW är Kinas utrikespolitik och de västeuropeiska kommunisternas politik två helt skilda saker. Kina får och bör stöda Europas kapitalistiska enande, de västeuropeiska kommunisterna skall bekämpa det.

Kamrater, ni kan inte både äta upp kakan och behålla den. Enligt Kina är den Europeiska Gemenskapen progressiv, eftersom den vänder sig mot ”supermakterna”. Enligt er åsikt är Västeuropas upprustning progressiv, eftersom den framför allt riktas mot ”socialimperialismen”. Enligt er åsikt är USA- och Sovjetimperialismen huvudfienden, och det är denna fiende som det europeiska proletariatet först och främst måste bekämpa. Antingen är detta riktigt – då måste man stöda bourgeoisins progressiva kamp – eller så är det fel, och då måste man bekämpa den västeuropeiska bourgeoisin, dess upprustning och dess enande. Antingen

¹⁰⁷ Vi vet, att maoisterna (förf. avser här fr a de tyska maoisterna, ö.a.) inte gärna kallar sig maoister. Vi skall därför ge dem ett förslag: när den sovjetiska och internationella Vänsteroppositionen växte fram, kallades medlemmarna och anhängarna ”trotskister” av Stalin m fl, eftersom Trotskij var Vänsteroppositionens viktigaste företrädare. Det var först ett öknamn. Med tiden accepterade den bolsjevik-leninistiska rörelsen, organiserad i 4: Internationalen, detta namn och betraktade det som ett hedersnamn. Hur vore det om också ni maoister följde detta exempel och betraktade namnet ”maoist” som ett hedersnamn?

¹⁰⁸ KVZ 4/73, s. 14.

vänder sig den västeuropeiska bourgeoisin mot hegemonisträvanden eller så gör den det inte. Antingen är shahen sitt folks ledare i kampen för nationellt oberoende eller så är han det inte. Antingen sluter sig staterna i den tredje världen samman för att bekämpa ”supermakterna” eller så gör de det inte. Antingen – eller, det är frågan, som maoisterna måste besvara.

Maoisternas dilemma ligger nu i att de måste bestämma sig för den ena av de båda möjliga vägarna. De kan bekämpa Europas enande, shahen osv, men då måste de förr eller senare lösgöra sig från maoismen, ty de handlar då inte i enlighet med den kinesiska uppfattningen. (Vilket inte nödvändigtvis skulle göra dem till revolutionära marxister.) Men de kan också stöda det kapitalistiska Europas enande, shahens ’kamp för nationellt oberoende’ osv, men i så fall för de en politik, som ligger långt till höger om de Moskva-trogna kommunistpartierna och skulle inte längre ha ett dyft att göra med revolutionär politik. Maoisterna står inför detta vägskäl, KBW:s medelväg är ett skenalternativ, som inte kan upprätthållas länge till.

Frigörelsen från fixeringen till Kina, frigörelsen från maoismen är förutsättningen för en revolutionär politik i lika hög grad som oberoendet av Moskva. Det är en förutsättning, men ingen garanti. Maoismens nedgång behöver inte nödvändigtvis betyda att den revolutionärt-marxistiska rörelsens styrka växer. Den kan också ge centrismen ett kortvarigt uppsving. Vi kan redan nu se blandformer som maocentrismen. Maoistiska organisationer är åtminstone för tillfället mycket oroad av Kinas politik, och många frågar sig om ”världsrevolutionens högkvarter” egentligen inte är ett hjärnspeke. Det gör det möjligt för delar av dessa organisationer att utvecklas i rätt riktning.

”Det finns inte några oklara punkter i Kinas utrikespolitik. Oklarheterna beror på att kommunister utanför Kina ännu inte har tänkt igenom principerna bakom denna utrikespolitik tillräckligt noggrant”,¹⁰⁹ skriver KBW:s sekreterare Joscha Schmierer. Han har fullkomligt rätt. Det gäller bara att dra de riktiga slutsatserna av det.

¹⁰⁹ KVZ 7/73, s. 13.